

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI**

**MEB 2013 OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ SOSYAL-
DUYGUSAL GELİŞİM ALANI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Burcu UÇAR BAŞÜN

Danışman

Prof. Dr. Bayram ÖZER

SAMSUN, 2023

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
EĞİTİM PROGRAMLARI VE ÖĞRETİMİ BİLİM DALI**

**MEB 2013 OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ SOSYAL-
DUYGUSAL GELİŞİM ALANI AÇISINDAN İNCELENMESİ**

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS DÖNEM PROJESİ

Burcu UÇAR BAŞÜN

Danışman

Prof. Dr. Bayram ÖZER

SAMSUN, 2023

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım dönem projesinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynaklarda gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet

Hayır

.../.../2023

AD SOYAD

ÖZET

MEB 2013 OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMININ SOSYAL- DUYGUSAL GELİŞİM ALANI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Burcu UÇAR BAŞÜN
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Dönem Projesi, Haziran/2023
Danışman: Prof. Dr. Bayram ÖZER

Okul öncesi dönem çocukların karakterlerinin şekillendiği, sosyal duygusal yönden gelişmeler gösterdiği, dil gelişimi, psikomotor ve bilişsel gelişim alanlarında yaşanan gelişim ve değişimlerin büyük oranda yaşandığı, kısacası yaşamın temellerinin atıldığı kritik dönemdir. Bu nedenle de bu dönemde çocuğa verilecek olan sosyal duygusal öğrenme becerilerine yönelik eğitim ve eğitimin niteliği büyük bir önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı, MEB 2013 okul öncesi eğitim programının sosyal duygusal gelişim alanı açısından değerlendirilmesidir. Bu çalışma ile 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında sosyal duygusal gelişimin nasıl ve ne şekilde ele alındığını, hangi bölümlerde ne sıklıkta yer aldığını, sosyal duygusal becerilere ne düzeyde yer verildiğini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışma temel nitel araştırma yaklaşımı kullanılarak desenlenmiştir. Doküman analizi yöntemi ile inceleme yapılmıştır.

Çalışma sonucunda, 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında sosyal duygusal gelişimin amaçlar, kazanım göstergeleri, öğrenme süreci ve değerlendirme süreci bölümlerinin hepsinde yer aldığı ancak sosyal duygusal öğrenme becerileri (CASEL) açısından 5 bölümde inceleme yapıldığında bazı becerilerin kısıtlı yer aldığı bazılarının ise hiç yer almadığı görülmüştür. Ayrıca kelime olarak sosyal duygusal gelişim kelimesi geçmesine karşın yeterli örnekler ile çeşitlendirilmediği ve açıklayıcı ifadelerin yer almadığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Okul öncesi eğitim, Okul öncesi eğitim programı, Sosyal duygusal öğrenme becerileri, Doküman incelemesi

ABSTRACT

EXAMINATION OF MEB 2013 PRESCHOOL EDUCATION PROGRAM IN TERMS OF SOCIAL-EMOTIONAL DEVELOPMENT AREA

Burcu UÇAR BAŞÜN

Ondokuz Mayıs University
Graduate Education Institute
Educational Sciences Department
Term Project, June/ 2023
Counselor: Prof. Dr. Bayram ÖZER

Preschool period is the critical period in which children's characters are shaped, develop socially and emotionally, development and changes in language development, psychomotor and cognitive development areas are experienced to a large extent, in short, the foundations of life are laid. For this reason, the quality of education and training for social emotional learning skills that will be given to the child in this period is of great importance.

The aim of this study is to evaluate the MEB 2013 preschool education program in terms of social emotional development. made for the purpose. This study was designed using the basic qualitative research approach. The analysis was carried out using the document analysis method.

As a result of the study, it was seen that social emotional development is included in all sections of the objectives, achievement indicators, learning process and evaluation process in the 2013 Pre-School Education Program, but when examining 5 sections in terms of social emotional learning skills (CASEL), some skills are limited and some are not included at all. In addition, although the word "social emotional development" was used as a word, it was observed that it was not diversified with sufficient examples and descriptive expressions were not included.

Keywords: Preschool education, Preschool education program, Social emotional learning skills, Document review

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Tezsiz yüksek lisans eğitimim süresince bizi geliştiren, yol gösteren, ufkumuzu açan hocalarıma ve bu araştırmayı yaparken desteğini benden esirgemeyen canım aileme, her daim kolayca ulaşp fikirlerine danıştığım, bana bu süreçte yardımlarını esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Bayram ÖZER hocama çok teşekkür ederim.

Son olarak sevgili eşim Ali Rıza BAŞÜN'e ve kızlarım Derin ile Defne'ye Sonsuz Sevgilerimle...

Burcu UÇAR BAŞÜN

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
ÖNSÖZ VE TEŞEKKÜR.....	1
İÇİNDEKİLER	2
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	3
TABLolar DİZİNİ	4
BÖLÜM I	6
GİRİŞ	6
1.1. Problem Durumu.....	7
1.2. Araştırmanın Amacı.....	8
1.3. Araştırmanın Önemi.....	9
1.4. Sayıtlar	10
1.5. Sınırlılıklar.....	10
1.6. Tanımlar	10
BÖLÜM II.....	11
KURAMSAL ÇERÇEVE	11
2.1. Okul Öncesi Eğitim.....	11
2.2. Okul Öncesi Eğitim Programı	11
2.3. Sosyal Duygusal Öğrenme	14
2.4. CASEL'e Göre Sosyal Duygusal Öğrenme	15
BÖLÜM III	18
YÖNTEM.....	18
3.1. Araştırmanın Modeli	18
3.2. Araştırmanın Nesnesi.....	18
3.3. Verilerin Toplaması ve Analizi	18
BÖLÜM IV	21
BULGULAR	21
4.1. Programın Amaç Ve İlkelerin Sosyal Duygusal Gelişim Açısından İncelenmesi.....	21
4.2. Programın Kazanım Ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Gelişim Açısından İncelenmesi.....	24
4.3. Programın Öğrenme Sürecinin Sosyal Duygusal Gelişim Açısından İncelenmesi.....	30
4.4. Programın Değerlendirme Ögesinin Sosyal Duygusal Gelişim Açısından İncelenmesi.....	34
BÖLÜM V.....	36
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	36
5.1. Tartışma ve Sonuçlar.....	36
5.2. Öneriler.....	41
KAYNAKÇA	42

SİMGELER VE KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

SDÖB: Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri

K1: Kazanım 1

G1: Gösterge 1

f: Frekans

CASEL: Collaborative for Academic, Social, Emotional Learning

BGA: Bilişsel Gelişim Alanı

DGA: Dil Gelişim Alanı

ÖBB: Öz Bakım Becerileri

OÖEP: Okul Öncesi Eğitim Programı

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri	17
Tablo 2: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Türk Milli Eğitimin Genel Amaçlarının Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Değerlendirilmesi	21
Tablo 3: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Okul Öncesi Eğitimin Amaçlarının Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Değerlendirilmesi	23
Tablo 4: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Okul Öncesi Temel İlkelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Değerlendirilmesi	23
Tablo 5: MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Bilişsel Gelişim alanı Kazanımları ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (CASEL) Açısından Dağılımı	24
Tablo 6: MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Dil Gelişim Alanı Kazanımları ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Dağılımı	25
Tablo 7: MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Sosyal Duygusal Gelişim Alanı Kazanımları ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (CASEL) Açısından Dağılımı	26
Tablo 8: MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Özbakım Becerileri Alanı Kazanımları ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (CASEL) Açısından Dağılımı	29
Tablo 9: Programın “Öğrenme Merkezleri” Bölümünde Yer Alan Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (Casel) İle İlgili İfadelerin Dağılımı	30
Tablo 10: Programın “Etkinlik Çeşitleri” Bölümünde Yer Alan Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (Casel) İle İlgili İfadelerin Dağılımı	31
Tablo 11: Programın “Değerlendirme” Bölümünde Yer Alan Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(Casel) İle İlgili İfadelerin Başlıklara Göre Dağılımı.....	34

BÖLÜM I

GİRİŞ

Çocukluk çağı, insan hayatında en önemli dönemdir. Okul öncesi dönem ise, bu dönemin içinde en kritik olanıdır. Bu dönemdeki eğitim, çocuğun ileriki yaşantısını doğrudan etkileyecek temelleri atar. Okul öncesi eğitim, çocukların gelecekteki başarıları için çok önemlidir. Bu dönemde çocuklar, sosyal, duygusal, zihinsel ve fiziksel olarak gelişirler. Bu nedenle, okul öncesi eğitimin kaliteli olması, çocukların sağlıklı bir şekilde gelişmesi ve başarılı bir geleceğe hazırlanmaları için kritik önem taşır. Bu dönemde çocuklara sağlanan destek ve eğitim, ileride başarılı ve sağlıklı bir birey olarak yetişmelerini sağlar (MEB, 2013)

İnsanoğlunun yaşamı farklı dönemlerden oluşsa da, bu dönemlerdeki gelişimler bir sonraki dönemleri de etkilemektedir. En kritik dönemlerden olan okul öncesi dönemdeki sosyal duygusal gelişim ilerideki yaşantılar için temel oluşturmaktadır. Bu dönemde çocukların öğrenmeye olan ilgileri, kendine güvenleri, benlik saygıları, arkadaşlık ilişkileri, paylaşma, işbirliği, empati, öz kontrol ve duygusal düzenleme becerileri gibi sosyal-duygusal becerilerinin geliştirilmesi, çocukların hayatında kalıcı bir etki bırakacaktır (Koç, 2013). Okul öncesi dönemde çocukların kazanacakları sosyal beceriler, gelecekteki sosyal ve duygusal uyumlarını büyük ölçüde etkiler. Bu nedenle, çocukların bu dönemde sosyal ve duygusal becerilerini geliştirmeleri için fırsatlar yaratmak, onların sağlıklı bir gelecek için temelini oluşturur (Deniz, 2009). Okul öncesi dönem, çocukların kişiliklerini ve sosyal-duygusal becerilerini oluşturmada kritik bir zaman dilimidir. Bu dönemde çocukların geliştirdikleri sosyal-duygusal beceriler, ilerideki hayatlarında sağlıklı ilişkiler kurmalarına ve mutlu bir hayat sürmelerine yardımcı olur (Gottman & DeClaire, 1998).

Okul öncesi eğitim programları, çocukların gelişimleri (bireysel, sosyal, duygusal, bilişsel, dil ve motor) için düzenlenen en temel programlardan biridir. Bu programların geliştirilmesi ve uygulanması, çocukların gelecekteki yaşamları için büyük önem taşır (Sapsağlam, 2018). Çocukların bireysel, sosyal, duygusal, zihinsel, dil ve motor gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi için özel olarak tasarlanmıştır. Bu programların sürekli olarak geliştirilmesi ve yenilenmesi,

çocukların gelecekteki başarıları ve mutlulukları açısından büyük önem taşır (Ercan, 2015).

1.1. Problem Durumu

Toplumların geleceği çocukların gelişimi ve eğitimi ile mümkündür (Arıcı, 2016). Çocukların gelecek yaşamları konusunda erken çocukluk döneminin önemi dünya genelinde kabul edilmiş bir gerçektir (Sapsağlam, 2018). Çocuklar gelişimleri boyunca birçok dış faktörle etkileşim kurarlar (Veldhuis, Koniin ve Seidell, 2012) ve çevreleri ile iletişim ve etkileşimde bulunarak farklı yollarla öğrenmelerini gerçekleştirirler. (Bronfenbrenner 1979; Bruner 1996).

Okul öncesi eğitim, insanın hayatındaki en önemli ve en etkili eğitim dönemlerinden biridir. Bu dönemdeki doğru eğitim, çocukların bireysel, sosyal, duygusal, bilişsel ve fiziksel gelişimlerini olumlu yönde etkileyerek, sağlıklı, mutlu ve başarılı bir birey olarak yetişmelerine katkı sağlar (Yılmaz, 2012).

Birçok hayati beceri ilk olarak erken çocukluk yıllarında kazanılır. Bu dönemde elde edilen beceri, gelişim ve bilgiler çocuğun ilerleyen yıllardaki davranışlarına da etki etmektedir (Sapsağlam, 2019). Öğrenme sürecinde çocukların içinde buldukları çevre ve bu çevrede yaşadıkları deneyimler etkili olmaktadır (Bronfenbrenner, 1979). İnsanoğlu doğduğu andan itibaren öğrenmeye ve bu öğrendiklerini hayatlarında uygulamaya başlarlar (Bracken ve Shaughnessy, 2003).

Bilinçli ve özenli bir eğitim sürecinin önemli parçalarından biri bu süreci düzenleyen eğitim programıdır. Ülkemizde 1900'lü yıllara kadar okul öncesi program ve ilkeleri genel çerçeve şeklinde belirlenmiş, detaylı plan ve programları ise okul öncesi öğretmenleri kendileri hazırlamıştır (Düşek & Dönmez, 2012). Genel çerçeve olarak belirlenen ünite, hedef ve hedef davranışlar; ezbere dayalı olduğundan çocukların bilişsel gelişimi ile sınırlı kalırken, diğer gelişim alanlarını yeterince desteklememiş ve bilginin kalıcı olmasını sağlayamamıştır (Gelişli ve Yazıcı, 2012). Çocuklar okul öncesi dönemde bütün gelişim alanlarında hızlı bir değişim gösterdikleri için konu merkezli hedef ve hedef davranışların katkı sağlamadığı düşünüldüğünden ilk taslak program 1989 yılında oluşturulmuştur. Okul öncesi eğitim programı da 1994 yılında oluşturulmuştur (Arslan, 2017). Bu programın ardından 2002 ve 2006 programları uygulanmış, son olarak 2006 programında

yapılan iyileştirme çalışmalarının ardından günümüzde yürürlükte olan 2013 programına geçilmiştir.

Okul öncesi dönem çocuklarına verilen eğitimin içselleştirilmesi, kazanım ve göstergeler ile desteklenmesi çok önemlidir (MEB, 2013). Çocuklar için okul öncesi dönemin önemi ve aktif katılım ile yaparak yaşayarak öğrenmelere eşlik ettikleri göz önünde bulundurulduğunda, kazanım ve göstergelerin önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Çocukların geleceğine önemli bir yatırım olan okul öncesi eğitimde sosyal duygusal becerilerin kazanım ve göstergelerde hangi oranda yer aldığı belirlenmesi, varsa eksiklerin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir. Buradan hareketle, bu araştırmada OÖEP 2013’de yer alan alt temaların(amaç-ilkeler, kazanım ve göstergeler, öğrenme süreci, değerlendirme) sosyal duygusal beceriler açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Tüm bu bilgiler ışığında yürürlükte olan “2013 yılı OÖEP bağlamında okul öncesi eğitim dönemindeki çocukların sosyal-duygusal gelişimleri nasıl desteklenmektedir?” sorusu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır. Bu kapsamda programda geliştirilmesi planlanan gelişim alanlarından biri olan sosyal-duygusal öğrenme alanı; programdaki “Temel Amaç ve İlkeler”, “Kazanım ve Göstergeleri”, “Öğrenme Süreci” ve “Değerlendirme” kategorileri kapsamında incelenmiştir. Çocukların sosyal-duygusal becerilerin gelişiminin desteklenmesine yönelik hangi unsurlara, ne şekilde yer verildiği; CASEL’in sosyal duygusal öğrenme tanımına dikkate alınarak alanyazınla tartışılmıştır.

Problem Cümlesi: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında sosyal duygusal öğrenme alanı nasıl ele alınmıştır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; MEB 2013 okul öncesi eğitim programının sosyal duygusal gelişim alanı açısından (CASEL) incelenmesidir.

1.2.1. Araştırmanın Alt Amaçları

- MEB 2013 OÖEP’nda bulunan, “amaçlar, temel ilkeler ve temel özellikler” başlıklarının sosyal duygusal gelişim alanı (CASEL) açısından incelenmesi.
- MEB 2013 OÖEP’nda bulunan; “kazanım ve göstergeler” başlıklarının sosyal duygusal gelişim alanı açısından (CASEL) incelenmesi.

- MEB 2013 OÖEP’nda bulunan; öğrenme süreci (öğrenme merkezleri, etkinlik çeşitleri, plan ve uygulamalar) başlığının, sosyal duygusal gelişim alanı açısından(CASEL) incelenmesi.
- MEB 2013 OÖEP’nda bulunan; değerlendirme başlığının, sosyal duygusal gelişim alanı açısından(CASEL) incelenmesi.

1.3. Araştırmanın Önemi

MEB 2013 OÖEP’nın sosyal duygusal gelişim alanı açısından incelenmesi, okul öncesi eğitimin önemine dikkat çekmek ve sosyal-duygusal gelişim alanında MEB programının etkisini değerlendirmek amacıyla yapılmış bir çalışmadır. Bu çalışmanın önemi, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için okul öncesi dönemdeki eğitimin önemine vurgu yapmasıdır.

Okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal-duygusal becerilerinin geliştirilmesi, ileride daha başarılı bir akademik performans ve sosyal uyum sağlamalarına yardımcı olacaktır (Gözütok, 2015). Okul öncesi eğitimin çocukların gelecekteki gelişimleri ve başarıları için de önemli olduğunu göstermektedir.

Benzer şekilde, başka bir araştırma şu sonuca varmıştır; okul öncesi dönemdeki sosyal-duygusal becerilerin geliştirilmesi, çocukların ilerideki yaşamlarında kişisel, sosyal ve iş hayatlarında daha başarılı ve mutlu olmalarına yardımcı olacaktır (Arikan, 2012). Bu da okul öncesi eğitim programlarının, çocukların hayatları boyunca sahip olacakları yeteneklerinin ve mutluluklarının belirlenmesinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Sonuç olarak, MEB 2013 OÖEP’nın sosyal duygusal gelişim alanı açısından incelenmesi, çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerinin sağlıklı bir şekilde ilerlemesi için okul öncesi eğitimin önemini vurgulamakta ve bu alanda yapılan programların etkilerini değerlendirmektedir.

Yapılan literatür çalışmalarında, Türkiye’de MEB 2013 OÖEP’nda sosyal duygusal gelişim alanı ile ilgili bir çalışmaya rastlanılmamıştır. MEB 2013 OÖEP sosyal duygusal alanların incelenmesi ile ilgili bir çalışma ilk kez yapılmış olacaktır. Bu anlamda da çalışma sonuçlarının alan yazına katkı sağlaması öngörülmekte olup bulgular önemlidir.

1.4. Sayıtlar

Araştırmada kullanılan kaynakların yeterli olduğu varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

Araştırma MEB 2013 OÖEP ve sosyal duygusal gelişim alanı ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Okul Öncesi Eğitim: Çocukların kişiliğın şekillendiğı, bedensel, zihinsel, sosyal duygusal, psikomotor ve dil gelişimlerinin büyük ölçüde tamamlandığı, aile içinde ve okulda verilen bir eğitim sürecidir. Çocuğın doğumundan temel eğitime başladığı yıla kadar geçen zamanın içinde, çocukların yaşamları boyunca önemli bir yer tutan dönemdir. (Aral vd., 2002).

Eğitim Programı: “Öğrenene, okulda ve okul dışında planlanmış etkinlikler yoluyla sağlanan öğrenme yaşantıları düzeneğidir” (Demirel, 2015).

Öğretim Programı: “Okulda ya da okul dışında bireye kazandırılması planlanan bir dersin öğretimiyle ilgili tüm etkinlikleri kapsayan yaşantılar düzeneğidir” (Demirel, 2015).

Kazanım: “Bireyde gözlenmesi kararlaştırılan istendik özelliklerdir” (Sönmez, 2015).

Sosyal Duygusal Gelişim: “Çocuğın kendini ifade edebilmesi, duygularını kontrol edebilmesi, kendisiyle ve çevresiyle barışık ve uyum içinde olabilmesidir” (Saarni, 2001).

Sosyal Duygusal Beceri: Bir kişinin yaşamında sosyal duygusal yönlerini ifade etme, yönetme, anlama becerisidir. Bu beceri ile yaşamsal beceriler ve görevler başarılı bir şekilde yönetilir.(Elias, Zins, Weissberg, Frey, Greenberg, Haynes ve diğ., 1997).

Sosyal ve Duygusal Öğrenme: Başkalarıyla olumlu ilişkiler geliştirebilme, empati kurabilme, iletişim zorluklarıyla başa çıkabilme, kendi kararlarını verebilme, duyguları fark etme ve yönetme becerilerine sahip olma sürecidir.(Payton vd., 2008).

Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri: “Öz farkındalık, öz yönetim, sosyal farkındalık, iletişim becerileri ve karar verme becerileridir” (CASEL, 2003).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde araştırma konusu ile ilgili literatür taramasına yer verilmiştir.

2.1. Okul Öncesi Eğitim

İnsanoğlunun yaşamında bazı dönemler gelişimin çok hızlı ve yoğun olduğu dönemlerdir.Okul öncesi dönem; zihinsel, fiziksel , psikolojik , sosyal gelişim açısından en hızlı gelişim gösterilen dönemdir.Okul öncesi dönemde çocuk yaşamı boyunca öğreneceği bilgi ve becerilere zemin hazırlar.Böylelikle okul öncesi dönem çocukları dil, sosyal duygusal, psikomotor, ve bilişsel açıdan desteklenir ve bireylerin, toplumun sağlıklı bir şekilde nesilden nesile aktarımı sağlanır.Çocukların kendi potansiyellerini keşfetmeleri, potansiyellerini kullanmaları, kendi becerilerini geliştirmeleri, çocuklara verilen kaliteli eğitim ve bu eğitimin niteliği ile orantılıdır.Bu kazanımlara ulaşmak elbette ki kaliteli ve sistemli bir eğitim ile mümkündür.

Okul öncesi eğitim, çocuğun doğduğu andan itibaren, ilkökul öğrenimine kadar olan süreyi kapsayan ve çocukların hayatlarında büyük öneme sahip olan sosyal duygusal, motor, zihinsel, bedensel ve dil gelişimlerinin büyük bir bölümünün tamamlandığı, hem eğitim kurumunda hem de ailede verilen eğitim sürecidir. (Aral, Baran, Bulut ve Çimen, 2001).

Kaliteli bir eğitim ile çocukların gelişim alanları desteklenir, böylelikle gelişen dünya ve yaşam becerilerine sahip olan çocuklar yetişir, okul öncesi eğitim çocukların ile içinde bulunduğu topluma uyum sağlamasına yardımcı olmalıdır. (MEB, 2013).Okul öncesi dönemde bulunan uyarıcılar çocuğun öğrenmesi üzerinde etkilidir. (Erşan, 2019).

2.2. Okul Öncesi Eğitim Programı

Eğitim programı, öğrenen kişiye eğitim kurumunda veya eğitim kurumu dışında planlı bir şekilde verilen öğrenme yaşantıdır.Eğitimin kasıtlı olarak ve isteyerek yapılması nedeniyle eğitim eğitim programları planlı bir şekilde yürütülmelidir.(Demirel, 2015).Okul öncesi eğitimde kazanımların gerçekleştirilmesi, okul öncesi dönem çocuklarından istenen bilgi beceri ve olumlu

davranışların gözlemlenebilmesi, toplumun değer yargılarına uyumlarının sağlanması, iyi planlanmış eğitim programları ve rehberlik çalışmaları ile mümkündür. (Temel, Kandır, Erdemir ve Koçer Çiftçibaşı, 2005).

Okul öncesi eğitim programı, gelişimsel bir program olması nedeniyle sosyal, psikomotor, dil, sosyal duygusal, ve öz bakım gibi bütün gelişim alanlarını destekleyerek çocukları ilköğretime hazırlar ve hazır bulunuşluklarına göre hareket etmeyi esas alır (Gürkan, 2010). Okul öncesi eğitim programında yer alan bütün etkinlikler ilköğretim programındaki dersler ile sarmal bir ilişki göstermektedir.

Okul öncesi eğitimin kaliteli ve sistemli olarak yürütülebilmesi için eğitim programları önemli bir etmendir. Bu nedenle çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyici ve eğitim sürecini düzenli bir şekilde sürdürülmesine yardımcı okul öncesi eğitim programları hazırlanmalıdır. Okul öncesi eğitim programları , öğrencilerin ilk öğrenmelerini içermektedir. (Bertrand, 2012). Okul öncesi eğitim programı yenilikçi, problem çözebilen, yaratıcı, kendi kültürüne ve başka kültürlerle ait değer yargılarını yorumlayabilen, olayları gözlem yapıp değerlendirme yeteneğine sahip, biryler yetiştirilmesini hedefler. (Tuğrul, 2006). Türkiye’de eğitim programları 1952, 1989, 1994, 2002, 2006 ve 2013 şeklinde sıralanmıştır. En son yayınlanan okul öncesi eğitim programı , 2006 da yayınlanmış olup bu program 2013 te tekrar gözden geçirilmiştir. (MEB, 2013).

1952 yılına kadar, okulöncesi eğitim etkinlikleri yönetmelikler aracılığıyla düzenlenmiş ve 1952 yılından itibaren etkinlikler okul öncesi programı kapsamında yürütülmüştür. 1952 yılında Anaokulları Programı ve Yönetmeliği yayınlanmış Anaokullarına Öğretmen Yetiştirme Kursu Geçici Programları hazırlanarak bu programda okul öncesi eğitim uygulanırken dikkat edilmesi gerekenler açıklanmıştır (Sapsağlam, 2013).

1989 yılında hazırlanan okul öncesi eğitim programında öğretmenler için kılavuz kitaplar oluşturulmuş olup, dört ve beş yaş gruplarına hitap eden faaliyetler, üniteler ve belirli gün haftalar yer almıştır (Tebliğler Dergisi, 1989). Bu programda esneklik olmasına rağmen konu merkezli uygulandığı için çocukların bütün gelişim alanlarına hitap etmekte sorun yaşamış olup başka bir programa gereksinim duyulmasına yol açmıştır. Bu nedenle 1994 yılı okul öncesi eğitim programı hazırlanmıştır (Akkaya, 2006).

Türkiye’de Ulusal okul öncesi programı olarak hazırlanan 1994 yılı programı 0-72 ay aralığındaki çocukların bütün gelişim alanlarını destekleyerek sağlıklı gelişmelerini sağlamayı amaçlayarak hazırlanmıştır. Programda hedeflenen davranışları gösteren belirtke tabloları yer almıştır (MEB, 1994). Çocuğun gelişim alanlarını tek tek açıklayan 1994 yılı okul öncesi eğitim programı aynı zamanda sınıfta çocukların yapabileceği etkinlikleri ve ilgi köşelerini de ele almış olup değerlendirme kavramını ilk defa öğretmen, öğrenci ve program açısından yaparak çok boyutlu şekilde incelemiştir (Başaran ve Ulubey, 2013).

2002 yılı okul öncesi eğitim programında 1994 yılı programından farklı olarak öğretmenin bütün çocukların evine dönemde 2 kere olmak üzere ev ziyaretlerinde bulunması gerektiği yer almıştır. Program daha sonra incelendiğinde ilköğretim programı ile arasında büyük farklar olduğu gözlemlenmiş olup değişiklikler yapılmasına karar verilmiş ve 2006 yılında okul öncesi eğitim programı uygulanmaya başlamıştır (Gelişli ve Yazıcı, 2012).

2006 programında diğer programlarda yer alan hedefler ve davranışlar tanımı amaç ve kazanımlar olarak değiştirilmiş ve ilköğretim kazanımlarına yakın kazanımlar seçilmiştir. Bütünleştirilmiş etkinlikler ortaya çıkmış ve çocukların yaratıcılığını desteklemek amacıyla çocuk merkezli eğitime önem verilmesi ön plana çıkarılmıştır. Çocukların değerlendirmeleri portfolyo, anekdot, gelişim kontrol listeleri, standart testler yardımı ile yapılmış olup çocukları tanıma konusunda daha fazla ilerleme gösterilmiştir (Başaran, 2013). İlerleyen yıllarda gelişen teknoloji nedeniyle çağa ayak uydurmanın gereği olarak programda güncelleme yapılması ihtiyacı doğmuş olup 2013 yılı okul öncesi eğitim programı hazırlanmıştır.

2013 yılında programda geçen amaç ve kazanım ifadeleri kaldırılarak, yerine kazanım ve göstergeleri ifadeleri getirilmiştir. Sınıflardaki ilgi köşeleri yerine ise öğrenme merkezleri getirilmiştir. Ayrıca bu merkezlerin yerlerinin birbirinden halı, blok çizgi ile ayrılması önerilmiş, özel olarak bölüm düzenlemeleri yapılması istenmiştir. Özel eğitim ve rehberlik hizmetlerine diğer programlardan daha çok yer verilmiş ve önem kazanmıştır. (Çalışandemir, 2014). Okul öncesi eğitim programı ile çocuğun çevresi ile nasıl iletişim kurması gerektiği, karşılaştığı olaylar karşısındaki tutumu, topluma uyum sağlaması gibi konular ele alınmıştır. (MEB, 2013; Özşırkıntı vd., 2014). Okul öncesi eğitim programına bakıldığında her yeni programın öğrenci merkezli , daha esnek, gelişim alanlarını destekleyici kazanımları olan ve alınan

dönütler neticesine göre güncellendiği görülmüştür. (Düşek ve Dönmez, 2012).Bu güncellemeler sonucunda, Türkiye'deki çalışmalar incelendiğinde(Örneğin: Dağlı, 2007; Erbay, 2008; Erkan ve Kırca, 2010; Taner ve Başal, 2005; Uysal ve Balkan, 2015) okul öncesi eğitim alan öğrenci ile bu eğitimi almayan öğrencilerin , ilkokulda öğrenme düzeylerinde ve gelişim alanlarında farklılıklar görülmektedir. (Tantekin Erden ve Altun, 2014). Türkiye'de okul öncesi eğitim programı olarak sadece MEB Talim Terbiye Kurulu'nun onay verdiği okul öncesi eğitim programı uygulanmaktadır.Bunların yanında özellikle özel anaokulu ve kreşlerde Montessori, Montessori, High Scope gibi farklı eğitim modellerinin uygulandığı görülmektedir.(Yiğit vd., 2019).

MEB tarafından 2013 yılında revize edilen okul öncesi eğitim programı; okul öncesi dönem çocuklarının sosyal duygusal dili bilişsel, psikomotor, özbakım becerileri, gibi yönlerden en üst seviyeye çıkarmayı hedefleyerek, onları ilköğretime hazırlamayı hedeflemiştir. Bu nedenle MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı önleyici ve destekleyici yönleri olan çok yönlü bir programdır. (MEB, 2013).

2.3. Sosyal Duygusal Öğrenme

Sosyal duygusal öğrenme, tüm gelişim alanlarının önünü açan; okul başarısının yanında, çocuğun çevresi ile sağlıklı ve güvenilir ilişkiler sürdürebilmesi için kritik bir öneme sahiptir. Çocuklar kendi duygularının farkına vardıklarında , gerçekçi kararlar alırlar, dürtüsel davranışlarını kontrol ederler , söylemek istediklerini rahatlıkla ifade ederler. (Elias ve Weissberg, 2000).

Sosyal duygusal öğrenme, kişilerin yaşam becerilerini başarılı bir şekilde yerine getirebilmeleri, toplumda üretken olabilmeleri, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için, kendi duygu ve düşüncelerini harmanladığı bir süreçtir.Sosyal duygusal öğrenme, yaşamın sosyal ve duygusal yönlerini anlama ve kavrama süreci olarak belirtilmiştir. (Elias ve Weissberg, 2000).

Saarni(2001)'e göre oysal duygusal gelişim, çocuğun duygularını kontrol etmesi, kendini doğru bir şekilde ifade edebilmesi, çevresi ile uyum içinde olabilmesidir. Sosyal duygusal beceriler ömür boyu sürmekte ve gelişim devam etmektedir.

Geçmişten günümüze eğitimciler sosyal duygusal gelişimin önemini bilmesine ve kabul etmesine rağmen okullarda ve eğitim öğretim sürecinde, sosyal duygusal

gelişim becerilerine yönelik çalışmalardan ziyade akademik başarıların ön planda olduğu eğitim öğretim programlarına ağırlık verilmiştir. Akademik performansları artırılmaya çalışılmıştır. (Patrikakou, 2005). Çocukları sosyal duygusal olarak güçlendirmeyi sağlamak, riskli davranışlardan korumak amaçlı ve teknoloji alanında yaşanan gelişmeler ile iş yaşamlarının gereksinimleri sonucu sosyal duygusal becerilere önem günden güne artmaktadır. (Lopes ve Salovey, 2004). Özellikle 1990 lardan sonra sosyal duygusal eğitim çok daha fazla önem kazanmıştır. Bu durum sosyal duygusal öğrenme kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Böylelikle “sosyal duygusal öğrenme” kavramına yönelik bulgular günden güne artmaktadır. etmiştir (Zins, Bloodworth, Weissberg ve Walberg, 2004).

Çocuğun sosyal duygusal gelişimi içinde, sosyal beceri kavramı ayrı bir önem taşımaktadır. Sosyal beceriler, problem çözme, iletişim, karar verme,, akran ilişkileri, öz denetim, öz yönetim gibi becerileri geliştirmeye yönelik becerilerdir. (Acun Kapkıran, İvrendi, Adak, 2006).

2.4. CASEL’e Göre Sosyal Duygusal Öğrenme

Sosyal duygusal öğrenme kavramı, ilk kez resmi bir şekilde 1994 yılında Daniel Goleman başkanlığında kurulan CASEL tarafından kullanılmıştır. Kavram, öğrencilerin sosyal duygusal ihtiyaçlarını karşılamasının yanı sıra, eğitimcilere ve akademisyenlere de ışık tutmuştur. (Zins, Weissberg, Wang ve Walberg, 2004). CASEL (Collaborative for Academic Social Emotional Learning) okul öncesi dönemden yüksek öğretime kadar olan dönemleri kapsayıcı bir şekilde sosyal duygusal becerileri destekleme amaçlı oluşturulmuştur. Bu öncü oluşum Chicago Illinois Üniversitesi’nde kurulmuştur.

CASEL, sosyal duygusal öğrenmeyi her zaman ön plana çıkararak; çocuğun yaşamında ve eğitim hayatında sosyal duygusal becerilerin önemli bir yer tutması hedefiyle, sosyal duygusal anlamda yapılan bilimsel çalışmaların artırılması ve etkili çalışmaların okullarda yaygınlaşarak geliştirilmesi yönünde ulusal ve uluslararası olarak öncülük etmiştir. CASEL ilk yıllarında aile ilişkileri, okul başarısı, vatandaşlık katkısı gibi kavramlara odaklanmış, bunların sosyal duygusal açıdan ne gibi etkileri olduğunu bilimsel olarak kanıtlamaya çalışmıştır.

CASEL halen çalışmalarını sosyal duygusal öğrenme becerilerini destekleyici programlar üzerine sürdürmektedir. Bunlara ek olarak, CASEL, okul yönetimlerine,

program uygulayıcılarına ; sosyal duygusal öğrenme programlarını geliştirmeleri için kaynak, kitap, araç gereç ve eğitim desteği sağlamaktadır. (CASEL, 2003; CASEL, 2007).Bazı kurumlar bu alanda çalışmalarını sürdürmüş ve alanla ilgili ilk çalışmaların ortaya konulmasını sağlamıştır.Çeşitli kurumların ise sosyal duygusal öğrenmeye ilişkin bu kavramın gelişimine destek verdiği görülmektedir.

Duygusal zekanın önemine ilişkin bulguların artmasıyla CASEL, karakter eğitimi gibi kurumların da kurulması ile son 20 yıla bakıldığında sosyal duygusal öğrenme kavramının çok daha fazla yer aldığı görülmüş olup; eğitimde sosyal duygusal becerilere yönelik çalışma ve etkinliklere, okul öncesi düzeyden yüksek okula değin çok daha fazla yer verildiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

CASEL'e göre (2005) sosyal duygusal öğrenme becerileri; öz yönetim öz farkındalık, ilişkisel beceriler, sosyal farkındalık ve sorumlu karar alma becerileri olarak 5 beceri alanı şeklinde sıralanmıştır. . Zins, Bloodworth, Weissberg ve Walberg (2004) benzer bir şekilde sosyal duygusal öğrenme becerileri; sosyal farkındalık, ilişki yönetimi, öz farkındalık, öz yönetim, sorumlu karar verme olmak üzere 5 alanda incelemiştir. (Kress ve Elias, 2006). Bunlar; Sosyal Farkındalık, İlişki Yönetimi, Öz Yönetim, Öz farkındalık, Karar Verebilmedir.

Sosyal duygusal öğrenme becerileri görüldüğü üzere farklı kurum ve yazarlar tarafından araştırılmış ve farklı sınıflandırmalara yer verilmiştir. Bu sınıflandırmalar sonucu birden çok becerinin sosyal duygusal beceriler olarak yer verildiği görülmekte olup, bazıları aynı isimlendirilmiş bazıları ise farklı isimlendirilmiştir. Sosyal duygusal öğrenme beceri literatürü incelendiğinde daha çok 5 temel sosyal duygusal beceri üzerine uzmanların ve kurumların tutarlı bir şekilde yöneldiği ve tanımladığı dikkat çekmektedir. Bu beceriler Tablo 1'de özetlenmiştir.

Tablo 1: Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (CASEL)

Kaynak: “Zins, J; Weissberg, R.P.; Wang, M.C. ve Walberg, H.C. (2004). The scientific base linking social and emotional learning to school success. In J.E. Zins, R.P.; Weissberg, M.C. Wang ve H.J. Walberg, Building academic success on social and emotional learning: What does the research say? New York, NY: Teachers College Press. Sosyal duygusal öğrenme becerileri, sağlıklı sosyal ilişki kurmayı, iyi bir birey olmayı ve okul başarısını destekleyen biliş, davranış ve tutumları yaratmak için tasarlanmışlardır” (Norris, 2003).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Araştırmanın yönteminin anlatıldığı bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın nesnesi, verilerin toplanması ve analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Genel olarak nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama yöntemleri gözlem, görüşme ve doküman analizidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, nitel araştırmalarda sıkça kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntemde, önceden hazırlanmış yazılı materyallerin içeriği analiz edilir. Döküman incelemesi, araştırmacılara, geçmişteki olayları ve durumları anlamalarına yardımcı olur ve mevcut durumu anlamak için önemli bir araçtır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu yöntem, mektuplar, günlükler, raporlar, gazete makaleleri, anılar, fotoğraflar, film ve video kayıtları, kitaplar ve diğer yayınlar gibi yazılı materyalleri veya sözlü tarih röportajları, toplantı kayıtları, konferans kayıtları gibi sözlü materyalleri içerebilir (Bryman, 2016).

3.2. Araştırmanın Nesnesi

Okul öncesi çocukların önemli gelişim alanlarından olan sosyal-duygusal gelişim alanının OÖEP temaları altında (amaç ve ilkeler, kazanım ve göstergeler, öğrenme süreci, ölçme ve değerlendirme, aile katılımı, özel gereksinimli çocuklar için uyarlamalar) nasıl desteklendiğinin incelenmesini amaçlayan bu araştırmada, yürürlükte olan OÖEP incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmanın temel nesnesi, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 09 Eylül 2013 tarih ve 132 sayılı kararı numarası ile kabul edilerek, 2013/2014 eğitim öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmış olan 2013 yılı OÖEP olmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Verilerin toplanmasında, yazılı bir kaynağın incelenmesini amaçladığından doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi; dökümana ulaşma, dökümanın orijinalliğini kontrol etme, anlama, analiz etme ve veriyi kullanma aşamalarından oluşur (Foster'dan akt. Yıldırım ve Şimşek, 2018, s. 194).

Araştırmanın verilerinin toplanmasında ve analizinde doküman incelemesinin bu beş aşaması göz önünde bulundurulmuştur.

Aşamalara göre izlenen adımlar aşağıda açıklamıştır.

1. Dokümanlara ulaşma: Belirli bir durumu (okul veya belirli bir program gibi) çalışan bir araştırmacı için doküman kaynağı çok açıktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmanın temel dokümanı olan okul öncesi eğitim programına ulaşmak için doküman kaynağının ne olduğu ve erişim kaynakları kontrol edilmiştir. Kütüphaneler, arşivler, elektronik tabanlı kaynaklar gibi çeşitli kaynaklardan dokümanlar toplanabilir (Özkan, 2021). Okul öncesi eğitimi denetleyen MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün resmî internet sayfasından (<http://tegm.meb.gov.tr/>) ve basılı kitap halinde 2013 yılı Okul Öncesi Eğitim Programına ulaşılmıştır.

2. Orijinalliğini kontrol etme: 2013 yılı Okul Öncesi Eğitim Programına MEB Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün resmî internet sayfasından (<http://tegm.meb.gov.tr/>) ulaşılması ve basılı kitap ile karşılaştırılması dokümanın özgünlüğünü kanıtlamaktadır.

3. Dokümanları anlama: Bu aşamada doküman, sosyal-duygusal gelişim alanlarına yönelik kazanımların ve kavramların tespit edilmesi için baştan sona okunmuştur. Programda yer alan ana başlıklar ve kazanımlar tek tek incelenmiştir. Verilerin toplanması, analizi ve raporlaştırılması aşamalarında “sosyal-dugusal gelişim ana teması” başlığına yönelik veriler temel alınmıştır.

4. Veriyi analiz etme: Verilerinin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Çalışma verilerinin analizi, OÖEP'nin betimsel incelenmesiyle sağlanmıştır. Araştırmada MEB 2013 OÖEP kitapları ve konuyla ilgili yapılan bilimsel çalışmalar incelenmiştir. Yorumlar, betimsel analizde elde edilen sonuçlara göre yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2013)'e göre betimsel analizde; elde edilen veriler belirlenen temalar doğrultusunda düzenlenip özetlenerek araştırmacı tarafından yeniden yorumlanır. Betimsel analizin temel amacı; araştırma sonucunda elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunmaktır.

Araştırmacı bulguları yorumlamadan önce kategoriler oluşturmalıdır. Kategoriler oluşturulurken ilk olarak kuramsal çerçeve incelenmiş ve araştırmanın nesnesi olan OÖEP baştan sona okunmuştur. Alanyazında eğitim programlarını oluşturan dört temel ögeye göre (amaç ve ilkeler, kazanım ve göstergeler, öğrenme

süreci, değerlendirme) kategorilerin taslağı oluşturulmuştur. Oluşturulan taslak iki uzmanının görüşüne sunulmuştur. Alınan dönütler çerçevesinde kategoriler ve alt kategorilere son hâli verilmiştir. Uzman görüşleri sonucunda son hâli verilen kategoriler aşağıda sıralanmıştır:

- Temel Amaç ve İlkeler: Okul Öncesi Eğitiminin Temel Amaç ve İlkelerinde Sosyal Duygusal Gelişim
- Kazanım ve Göstergeler: Okul Öncesi Eğitim Programının Kazanım ve Göstergelerinde Sosyal Duygusal Gelişim
- Öğrenme Süreci: Okul Öncesi Eğitim Programında Öğrenme Sürecinde Sosyal Duygusal Gelişim
- Değerlendirme: Okul Öncesi Eğitimin Değerlendirilmesi Sürecinde Sosyal Duygusal Gelişim

5. Veriyi kullanma: Dokümanın kullanılmasında herhangi bir etik ve hukuki olumsuzluğun olmamasına dikkat edilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bulgular bölümünde 2013 MEB okul öncesi eğitim programında yer alan hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme bölümlerinin CASEL'e göre sosyal duygusal gelişim alanı açısından elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmada programın amaç ve ilkeleri hedef olarak, kazanım ve göstergeleri içerik olarak, eğitim öğretim sürecinin nasıl işlediğini eğitim durumları olarak ve programın son bölümü olan değerlendirme bölümünün incelenmesi sonucu elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

4.1. Programın Amaç Ve İlkelerin Sosyal Duygusal Gelişim Açısından İncelenmesi

2013 MEB Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan amaç ve ilkeler bölümünün sosyal duygusal gelişim açısından yapılan doküman incelemesi sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir. Amaç ve ilkeler bölümünün bulguları aşağıdaki tablolarda verilmiştir. Tablo 2'de MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Türk Milli Eğitimin Genel Amaçlarının Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Değerlendirilmesi sonuçları, Tablo 3'de Okul Öncesi Eğitimin Amaçlarının Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Değerlendirilmesi sonuçları ve Tablo 4 Okul Öncesi Temel İlkelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Değerlendirilmesi sonuçları verilmiştir.

Tablo 2: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Türk Milli Eğitimin Genel Amaçlarının Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Değerlendirilmesi

SDÖB (CASEL)	Milli Eğitimin Genel Amaçları	Açıklama	f
Öz Farkındalık	-	-	0
Öz Yönetim	Temel Amaç 2: “Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygular bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve...”	“...ruh ve duygular bakımından dengeli...”(duygular kontrolü) ifadesi ile öz yönetim becerisi alanı desteklenmiştir.	

	Temel Amaç 3: "...birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle <u>hayata hazırlamak</u> ve onların, kendilerini..."	"hayata hazırlamak" ifadesi ile öz yönetim beceri alanı desteklenmiştir.	3
	Temel Amaç 4: "...Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, <u>yaratıcı</u> , seçkin bir ortağı yapmaktır."	"yaratıcı" ifadesi ile öz yönetim beceri alanı desteklenmiştir.	
Sosyal Farkındalık	Temel Amaç 1: "...Türk milletinin <u>millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve ...</u> "	"millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen" "vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan" "sosyal bir hukuk devleti" "insan haklarına dayanan" ifadeleri ile sosyal farkındalık beceri alanı desteklenmiştir.	
	Temel Amaç 2: "...geniş bir dünya görüşüne sahip; <u>insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren</u> ve topluma karşı sorumluluk duyan..."	"insan haklarına saygılı" "kişilik ve teşebbüse değer veren" ifadeleri ile sosyal farkındalık beceri alanı desteklenmiştir.	8
	Temel Amaç 4: "...Türk toplumunun refah ve mutluluğunu <u>artırmak</u> ; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, <u>sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek</u> ve ..."	"toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak" "sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek" ifadeleri ile sosyal farkındalık beceri alanı desteklenmiştir.	
İlişkisel Beceriler	Temel Amaç 3: "...davranışlar ve <u>birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak</u> suretiyle..."	"birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak" ifadesi ile ilişkisel beceriler alanı desteklenmiştir.	1
Sorumlu Karar Alma	Temel Amaç 1: "...Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve <u>sorumluluklarını bilen</u> ve bunları ..."	"Sorumluluklarını bilen" ifadesi ile sorumlu karar alma beceri alanı desteklenmiştir.	2
	Temel Amaç 2: "...ve <u>topluma karşı sorumluluk duyan</u> ; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek."	"topluma karşı sorumluluk duyan" ifadesi ile sorumlu karar alma beceri alanı desteklenmiştir.	
Toplam			14

Tablo 2'de MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı; "Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları" Sosyal Duygusal Gelişim(CASEL) açısından incelenmiştir.CASEL e göre 5 temel beceri alanına ilişkin elde edilen veriler tabloda sunulmuştur. Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları'nda öz farkındalık becerilerine yer verilmez iken; öz yönetim becerilerine 3 kez, sosyal farkındalık 8 kez, ilişkisel beceriler 1 kez, sorumlu karar alma becerilerine 2 kez yer verilmiştir. Toplamda 14 kez sosyal duygusal

gelişime yer verildiği görülmektedir. Bu bağlamda, programın Türk Milli Eğitimin Genel Amaçları ögesi başlığı altında en çok sosyal farkındalık becerilerini destekleyici ifadelerin yer aldığı görülmüştür.

Tablo 3: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Okul Öncesi Eğitimin Amaçlarının Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Değerlendirilmesi

SDÖB(CASEL)	Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	Açıklama	f
Öz Farkındalık	-	-	0
Öz Yönetim	-	-	0
Sosyal Farkındalık	-	-	0
İlişkisel Beceriler	Temel Amaç 1: “Çocukların beden, zihin ve <u>duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar</u> kazanmasını sağlamak...”	“duygu gelişimini ve iyi alışkanlıklar” ifadesi ile ilişkisel beceriler alanına değinilmiştir.	1
Sorumlu Karar Alma	-	-	0
Toplam			1

Tablo 3’de MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı; “Okul Öncesi Eğitimin Amaçlar” SDÖB (CASEL) açısından incelenmiştir. CASEL e göre 5 temel beceri alanına ilişkin elde edilen veriler tabloda sunulmuştur. Okul Öncesi Eğitimin Amaçlarında İlişkisel Becerilere 1 kez yer verilmiştir. Öz farkındalık, öz yönetim, sosyal farkındalık ve sorumlu karar alma becerilerine ise yer verilmemiştir. Toplamda 1 kez sosyal duygusal gelişim becerilerine yer verildiği görülmektedir.

Tablo 4: MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Okul Öncesi Temel İlkelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Değerlendirilmesi

SDÖB (CASEL)	Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri	Açıklama	f
Öz Farkındalık	Amaç 8: “Eğitim, çocuğun <u>kendine saygı</u> ve <u>güven duymasını</u> sağlamalı...”	“kendine saygı” “güven duyma”	4
	Amaç 12: “Çocukların <u>kendilerinin</u> ve başkalarının <u>duygularını fark etmesi</u> desteklenmelidir.”	“kendilerinin duygularının farkında olma” “duygularını anlatabilme”	
	Amaç 13: “... <u>duygularını anlatabilme</u> davranışları geliştirilmelidir.”	ifadeleri ile öz farkındalık beceri alanı desteklenmiştir.	
Öz Yönetim	Amaç 8: “...ona <u>öz denetim</u> kazandırmalıdır.” Amaç 13: “Çocukların <u>hayal güçleri</u> , <u>yaratıcı</u> ve <u>eleştirel düşünme becerileri</u> , iletişim ...”	“öz denetim” “hayal güçleri”, “yaratıcı”, “eleştirel düşünme becerileri” ifadeleri ile öz yönetim beceri alanı desteklenmiştir.	4

Sosyal Farkındalık	Amaç 7: "...sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü..."	"saygı" ifadesi ile sosyal farkındalık beceri alanı desteklenmiştir.	1
	Amaç 7: "...hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi .." Amaç 10: Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini... Amaç 11: "...yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve yetişkinin güven verici yakınlığı sağlanmalıdır." Amaç 12: "Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir." Amaç 13: "...becerileri, iletişim kurma ve duygularını ..."	"iş birliği" "yardımlaşma" "dayanışma" "paylaşma" "iletişim" "yardıma gereksinim" "yetişkin desteği, rehberliği" "güven verici yakınlığı" "başkalarının duygularını fark etmesi"(empati) "iletişim kurma"	10
Sorumlu Karar Alma	Amaç 7: "..., iş birliği, sorumluluk, hoşgörü.."	"sorumluluk" ifadesi ile sorumlu karar alma alanı desteklenmiştir.	1
Toplam			20

Tablo 4’de MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı; “Okul Öncesi Eğitimin Temel İlkeleri” SDÖB(CASEL) açısından incelenmiştir. CASEL e göre 5 temel beceri alanına ilişkin elde edilen veriler tabloda sunulmuştur. Okul öncesi eğitimin temel ilkelerinde öz farkındalık becerilerine 4 kez, öz yönetim becerileri 4 kez, sosyal farkındalık 1 kez, ilişkisel beceriler 10 kez, sorumlu karar alma becerilerine ise 1 kez yer verilmiştir. Toplamda 20 kez sosyal duygusal gelişim becerilerine ait ifadeye yer verildiği görülmektedir.

4.2. Programın Kazanım Ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Gelişim Açısından İncelenmesi

Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9 ve Tablo 10 da kazanım ve göstergelerin uzman görüşleri doğrultusunda OÖEP’nda yer alan psikomotor gelişim alanı, sosyal duygusal gelişim, dil gelişim, bilişsel gelişim, öz bakım becerileri alanlarında, Sosyal Duygusal Öğrenme Becerilerine (CASEL) yönelik analiz sonuçları verilmiştir.

Tablo 5: MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Bilişsel Gelişim alanı Kazanımları ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (CASEL) Açısından Dağılımı

SDÖB(CASEL)	Kazanımlar	f	Göstergeler	f
Öz Farkındalık	-	0	-	0

Öz Yönetim	K19: Problem durumlarına çözüm üretir.	1	Göstergeleri (G7): Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir.	1
Sosyal Farkındalık	-	0	-	0
İlişkisel Beceriler	-	0	-	0
Sorumlu Karar Alma	K19: Problem durumlarına çözüm üretir.	1	Göstergeleri (G1, G2, G3, G4, G5, G6): Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener. Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.	6
Toplam		1		7

Tablo 5'te görüldüğü üzere; SDÖB ile ilgili 1 kazanım, 7 gösterge yer almaktadır. Bu sonuçlar bilişsel gelişim alanına yer alan toplam 21 kazanımdan 1 kazanımın ve toplam 113 göstergeden 7 göstergenin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) ile ilişkili olduğunu göstermektedir.Beş temel beceriler ele alındığında, öz farkındalık , sosyal farkındalık ve ilişkisel beceriler bölümü ile ilgili ifade yer almamaktadır.Öz yönetim becerilerinde , 1 kazanım 1 gösterge, sorumlu karar alma becerilerinde 1 kazanım 6 göstergenin, yer aldığı görülmektedir.

Tablo 6: MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Dil Gelişim Alanı Kazanımları ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) Açısından Dağılımı

SDÖB(CASEL)	Kazanımlar	f	Göstergeler	f
Öz Farkındalık	-	0	-	0
Öz Yönetim	-	0	-	0
Sosyal Farkındalık	-	0	-	0

İlişkisel Beceriler	K2: Sesini uygun kullanır.	6	Göstergeleri (G1,G2, G3, G4): Konuşurken/şarkı söylerken nefesini doğru kullanır. Konuşurken/ şarkı söylerken sesinin tonunu, hızını ve şiddetini ayarlar.	40
	K3: Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar.		Göstergeleri (G1, G2, G3, G4, G5): Düz cümle, olumsuz cümle, soru cümlesi ve birleşik cümle kurar. Cümlelerinde öğeleri doğru kullanır.	
	K4: Konuşurken dilbilgisi yapılarını kullanır.		Göstergeleri (G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8, G9, G10): Cümle kurarken isim, fiil, sıfat, bağlaç, çoğul ifadeler, zarf, zamir, edat, isim durumları ve olumsuzluk yapılarını kullanır.	
	K5: Dili iletişim amacıyla kullanır.		Göstergeleri (G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8, G9, G10): Konuşma sırasında göz teması kurar. Jest ve mimikleri anlar. Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır. Konuşmayı başlatır. Konuşmayı sürdürür. Konuşmayı sonlandırır. Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır. Sohbeta katılır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler. Duygu ve düşüncelerinin nedenlerini söyler.	
	K7: Dinlediklerinin/ izlediklerinin anlamını kavrar		Göstergeleri (G1, G2, G3): Sözel yönergeleri yerine getirir. Dinlediklerini/izlediklerini açıklar. Dinledikleri/izledikleri hakkında yorum yapar.	
	K8: Dinlediklerini/i zlediklerini çeşitli yollarla ifade eder.		Göstergeleri (G1, G2, G3, G4, G5, G6, G7, G8): Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara cevap verir. Dinlediklerini/izlediklerini başkalarına anlatır. Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.	
Sorumlu Karar Alma	-	0	-	0
Toplam		6		40

Tablo 6’da görüldüğü üzere; Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri ile ilişkili 6 kazanım, 40 gösterge yer almaktadır. Bu sonuçlar dil gelişim alanına yer alan toplam 12 kazanımdan 6 kazanımın ve toplam 72 göstergeden 40 göstergenin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Beş temel beceriler ele alındığında, öz farkındalık, öz yönetim, sosyal farkındalık ve sorumlu karar alma becerileri bölümü ile ilgili ifade yer almamaktadır. İlişkisel beceriler bölümünde yer alan 6 kazanım ve 40 göstergenin sosyal duygusal beceriler ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Tablo 7: MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Sosyal Duygusal Gelişim Alanı Kazanımları ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (CASEL) Açısından Dağılımı

SDÖB(CA SEL)	Kazanımlar	f	Göstergeler	f
Öz Farkındalık	K1: Kendisine ait özellikleri tanıtır.	6	Göstergeleri (G1, G2, G3, G4): Adını, soyadını, yaşını, fiziksel özelliklerini ve duyuşsal özelliklerini söyler.	12
	K6: Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.		Göstergeleri (G1, G3): Haklarını söyler. Haksızlığa uğradığında neler yapabileceğini söyler.	
	K7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler.		Göstergeleri (G1, G2): Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar. Başladığı işi zamanında bitirmek için çaba gösterir.	
	K8: Farklılıklara saygı gösterir.		Göstergeleri (G1): Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler.	
	K14: Sanat eserlerinin değerini fark eder.		Göstergeleri (G2): Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar.	
	K15: Kendine güvenir.		Göstergeleri (G1, G2): Kendine ait beğendiği ve beğenmediği özelliklerini söyler. Grup önünde kendini ifade eder.	
Öz Yönetim	K3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder.	4	Göstergeleri (G1, G2, G3): Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.	11
	K5: Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir.		Göstergeleri (G1, G2) : Olumlu/olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar. Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.	
	K12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar.		Göstergeleri (G1, G2, G3, G4): Değişik ortamlardaki kuralların belirlenmesinde düşüncesini söyler. Kuralların gerekli olduğunu söyler. İstekleri ile kurallar çeliştiğinde kurallara uygun davranır. Nezaket kurallarına uyar.	
	K15: Kendine güvenir.		Göstergeleri (G3, G4): Gerektiği durumlarda farklı görüşlerini söyler. Gerektiğinde liderliği üstlenir.	

Sosyal Farkındalık	<p>K2: Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır.</p> <p>K6: Kendisinin ve başkalarının haklarını korur.</p> <p>K8: Farklılıklara saygı gösterir.</p> <p>K9: Farklı kültürel özellikleri açıklar.</p> <p>K13: Estetik değerleri korur.</p> <p>K14: Sanat eserlerinin değerini fark eder.</p> <p>K16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar.</p>	7	<p>Göstergeleri (G1, G2, G3, G4, G5): Anne ve babasının adını, soyadını, mesleğini vb. söyler. Anne ve babasının saç rengi, boyu, göz rengi gibi fiziksel özelliklerini söyler. Teyze ve amca gibi yakın akrabalarının isimlerini söyler. Telefon numarasını söyler. Evinin adresini söyler.)</p> <p>Göstergeleri (G2, G4) : Başkalarının hakları olduğunu söyler. Başkalarının haklarını korumak için ne yapması gerektiğini söyler.</p> <p>Göstergeleri (G2, G3): İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler. Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.</p> <p>Göstergeleri (G1,G2, G3): Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler. Kendi ülkesinin kültürü ile diğer kültürlerin benzer ve farklı özelliklerini söyler. Farklı ülkelerin kendine özgü kültürel özellikleri olduğunu söyler.</p> <p>Göstergeleri (G1, G2, G3): Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler. Çevresini farklı biçimlerde düzenler. Çevredeki güzelliklere değer verir.</p> <p>Göstergeleri (G1, G3): Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler. Sanat eserlerinin korunmasına özen gösterir.</p> <p>Göstergeleri (G1, G2): Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler. Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.</p>	19
	<p>K4: Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar</p>	1	<p>Göstergeleri (G1, G2, G3): Başkalarının duygularını söyler. Başkalarının duygularının nedenlerini söyler. Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.</p>	3
	<p>K10: Sorumluluklarını yerine getirir.</p> <p>K17: Başkalarıyla sorunlarını çözer.</p>	2	<p>Göstergeleri (G1, G2, G3): Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.</p> <p>Göstergeleri (G1, G2, G3) : Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer. Arkadaşlarıyla sorunlarını çözemediği zamanlarda yetişkinlerden yardım ister. Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.</p>	6
	Toplam		20	51

Tablo 7’de görüldüğü üzere; Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri ile ilişkili 17 kazanım, 53 gösterge yer almaktadır. Bu sonuçlar bilişsel gelişim alanına yer alan toplam 17 kazanımdan 17 kazanımın ve toplam 53 göstergeden 51 göstergenin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Beş temel beceriler ele alındığında, öz farkındalık becerilerinde 6 kazanım 12

gösterge, öz yönetim becerileri 4 kazanım 11 gösterge , sosyal farkındalık becerilerinde 7 kazanım 19 gösterge, ilişkisel beceriler 1 kazanım 3 gösterge ve sorumlu karar alma becerileri bölümünde yer alan 2 kazanım 6 gösterge sosyal duygusal beceriler ile ilişkilidir.

Tablo 8: MEB Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Özbakım Becerileri Alanı Kazanımları ve Göstergelerinin Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (CASEL) Açısından Dağılımı

SDÖB (CASEL)	Kazanımlar	f	Göstergeler	f
Öz Farkındalık	K8: Sağlığı ile ilgili önlemler alır.	1	Göstergeleri (G1, G2, G3): Sağlığını korumak için yapması gerekenleri söyler. Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar. Sağlığını korumak için gerekenleri yapar.	3
Öz Yönetim	K1: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular. K2: Giyinme ile ilgili işleri yapar. K3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar. K7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur. K8: Sağlığı ile ilgili önlemler alır.	5	Göstergeleri (G1, G2, G3, G4): Saçını tarar, dişini fırçalar; elini, yüzünü yıkar, tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar. Göstergeleri (G1, G2, G3, G4, G5, G6): Giysilerini, ayakkabılarını çıkarır, giyer, düğme açar/ kapar, ayakkabı bağcıklarını çözer/bağlar. Göstergeleri (G1, G2, G3, G4, G5): Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır, toplar, katlar, asar, yerleştirir. Göstergeleri (G1, G2, G4): Tehlikeli olan durumları söyler. Kendini tehlikelerden ve kazalardan korumak için yapılması gerekenleri söyler. Tehlikeli olan durumlardan, kişilerden, alışkanlıklardan uzak durur. Göstergeleri (G1, G2, G3): Sağlığını korumak için yapması gerekenleri söyler. Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar. Sağlığını korumak için gerekenleri yapar.	20
Sosyal Farkındalık	K7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.	1	Göstergeleri (G3): Temel güvenlik kurallarını bilir.	1
İlişkisel Beceriler	K7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur.	1	Göstergeleri (G4): Herhangi bir tehlike ve kaza anında yardım ister.	1
Sorumlu Karar Alma	-	0	-	0
Toplam		8		25

Tablo 8’de görüldüğü üzere; uzman görüşlerine göre, Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri ile ilişkili 8 kazanım, 35 gösterge yer almaktadır. Bu sonuçlar

Öz bakım Becerileri alanında yer alan toplam 8 kazanımdan 5 kazanımın ve toplam 35 göstergeden 25 göstergenin SDÖB (CASEL) ile ilişkili olduğunu göstermektedir. Beş temel beceriler ele alındığında, öz farkındalık becerilerinde 1 kazanım 3 gösterge, öz yönetim becerileri 5 kazanım 20 gösterge, sosyal farkındalık becerilerinde 1 kazanım 1 gösterge, ilişkisel beceriler bölümünde ise 1 kazanım 1 gösterge, sosyal duygusal beceriler ile ilişkilidir. Sorumlu karar alma becerileri ile ilişkili kazanım ve gösterge görülmemiştir.

4.3. Programın Öğrenme Sürecinin Sosyal Duygusal Gelişim Açısından İncelenmesi

Bulguların bu bölümünde, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı'nda "Okul Öncesi Eğitiminin Planlanması ve Uygulanması" başlığı altında yer alan "Öğrenme Merkezleri ve Açıklamaları, Etkinlik Çeşitleri ve Açıklamaları, Aylık Eğitim Planı ve Günlük Eğitim Akışı" alt başlıkları, Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (CASEL) açısından incelenmiştir. Bu başlıklar öğrenme sürecini betimlemektedir ve bu nedenle burada "Öğrenme Süreci" ifadesi kullanılmıştır.

Tablo 9: Programın "Öğrenme Merkezleri" Bölümünde Yer Alan Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (Casel) İle İlgili İfadelerin Dağılımı

SDÖB (CASEL)	Öğrenme Merkezleri	Açıklama	f
Öz Farkındalık	-	-	0
Öz Yönetim	Blok Merkezi Sanat Merkezi	"Yapı-inşa oyunları aracılığıyla <u>yaratıcılıklarını</u> kullanmasına olanak tanıyan bir merkezdir." "Yeni fikirler ve özgün ürünler ortaya koymalarına olanak tanımayı amaçlayan, farklı malzemelerle etkileşime geçerek keşifler yapabileceği ve farklı deneyimler yaşayabileceği bir merkezdir." (Özgün ürün ortaya çıkarma cümlesi ile yaratıcılığa atıfta bulunulmuştur.)	2
Sosyal Farkındalık	-	-	0
İlişkisel Beceriler	Kitap Merkezi Dramatik Oyun Merkezi	"Dil ve <u>iletişim becerilerini</u> desteklemeyi amaçlayan bu öğrenme merkezinin rahat, aydınlık ve görece sessiz bir mekânda olmasına özen gösterilmelidir." "Çocuklar dramatik/symbolik oyun sırasında nesnelere ve <u>kişilerle etkileşimde</u> bulunur." "Çocukların serbestçe oyun oynamasını, <u>birbirleriyle etkileşmesini</u> ve farklı oyun senaryoları oluşturmasını destekleyecek genişlikte bir alan düzenlenmeli"	3

Sorumlu Karar Alma	-	-	0
Toplam			5

Tablo 9’da MEB 2013 OÖEP “Öğrenme Merkezleri” bölümünde yer alan sosyal duygusal gelişim öğrenme becerileri (CASEL) ile ilişkili ifadeler incelenmiştir. Öğrenme merkezlerinde bulunan ifadeler alıntılanarak, merkez türleri belirtilmiştir. Programın öğrenme merkezleri bölümünde; en fazla ilişki beceriler alanında (f=3) sosyal duygusal becerilere yönelik ifade görülmüştür, ayrıca öz yönetim alanında 2 kez ifade yer aldığı tespit edilmiştir. Öz farkındalık, sosyal farkındalık ve sorumlu karar alma becerilerini destekleyici ifadeler görülmemiştir.

Tablo 10: Programın “Etkinlik Çeşitleri” Bölümünde Yer Alan Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri (Casel) İle İlgili İfadelerin Dağılımı

SDÖB (CASEL)	Etkinlik Çeşitleri	Açıklama	f
Öz Farkındalık	Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği	“ <u>Güven ve bağımsız davranış geliştirme</u> çalışmaları.” “Okuma yazma farkındalığı ve <u>motivasyon geliştirme</u> çalışmaları.” “kitaplara karşı <u>olumlu tutum</u> geliştirmelerini desteklemek..”	
	Türkçe Etkinliği	“...yaşam boyu bireylerin <u>haz verici uğraşı</u> olarak önemini sürdürür.” “...Oyun çocukları fiziksel ve <u>duygusal olarak rahatlattığı</u> ...”	
	Oyun Etkinliği	“...çocuğun <u>kendisini</u> ve çevresini <u>tanıma fırsatı bulduğunu</u> , duygusal güvenlik alanı yarattığını da vurgulamak gerekir.”	
	Müzik Etkinliği	“bireysel olarak ve <u>toplulukta müzik yapma</u> ...gibi sorumluluklar kazandırır”(özgüvene atıfta bulunulmuş)	
	Günlük Eğitim Akışı	“...duygusal gelişimlerini destekleyerek <u>özgüven</u> kazanmalarına yardımcı olur.” “...onları <u> motive edici, benlik algılarını ve özgüvenlerini</u> pekiştirici etkinliklere yer verilmelidir.” “Özellikle grup içinde <u>utangaç olan veya kendini ifade etmekte zorlanan</u> ...”(özgüven) “...onları konuşma konusu belirlemeleri için <u>cesaretlendirmeye</u> özen gösterilmelidir.”(özgüven) “Ayrıca o güne ait paylaşmak istedikleri <u>mutlu veya üzücü bir olayın</u> olup olmadığı...”(duygularını tanımlayabilme)	18

Öz Yönetim	Sanat Etkinliği	“Çocuğun <u>yaratıcılığını</u> ve hayal gücünü kullanarak problem çözmesine, <u>eleştirel ve çözüm odaklı düşünmesine</u> olanak tanıyan etkinliklerdir”	
	Oyun Etkinliği	“Oyun ... oyunun türüne göre <u>hayal dünyasını</u> zenginleştirir.”(yaratıcılık)	
	Günlük Eğitim Akışı	“...çocuğun kendisini ve çevresini tanıma fırsatı bulduğunu, <u>duygusal güvenlik alanı</u> yarattığını da vurgulamak gerekir.”(özdisiplin)	6
		“Bu çalışma sistemi, programın <u>esneklik</u> ilkesi ile de tutarlıdır.” “...merkezlerde uyulması gereken <u>kuralları</u> sık sık hatırlatması gereklidir.”(öz disiplin)	
Sosyal Farkındalık	Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği	“ <u>Sosyal ve duygusal olgunluk</u> geliştirme çalışmaları” “...çocuğun kendisini ve <u>çevresini tanıma fırsatı bulduğunu</u> , duygusal güvenlik alanı yarattığını da vurgulamak gerekir.”	
	Oyun Etkinliği	“Çocukların çevrelerine karşı <u>doğru tutumlar geliştirebilmeleri</u> ve doğru davranabilmeleri için..”	5
	Fen Etkinliği	“Örnek Etkinlikler: <u>varlıkların değeri ve korunmasına yönelik bilgilendirme</u> ” (çevreye saygı)	
	Hareket Etkinliği	“Ayrıca <u>geleneksel/yöresel</u> çocuk oyunlarının... dâhil edilmesi etkinlikleri çeşitlendirecektir.”(değerler e bağlılığa atıf yapılmıştır)	

İlişkisel Beceriler	Matematik Etkinliği	“matematiksel kavramları kullanarak <u>iletişim kurabilmelidirler.</u> ” “ <u>sözel veya sözel olmayan iletişim yöntemleriyle</u> ifade etmeye dayalı, içinde canlandırmaların olduğu bir etkinliktir.”		
	Drama Etkinliği	“çocukların <u>birbirlerine ısınmalarını</u> ve rahatlamalarını sağlar, çocukları <u>doğaçlama yapmaya</u> hazırlar.” (etkin dinleme ve konuşma)		
	Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği	“İşitsel algı/fonolojik farkındalık çalışmaları (<u>dinleme, konuşma, sesleri hissetme, ayırt etme, aynı sesle başlayan ve biten kelimeler üretme vb.</u>)”		
	Türkçe Etkinliği	“çocukların Türkçeyi doğru ve <u>güzel konuşmalarını</u> sağlamak, sözcük dağarcıklarını geliştirmek ve <u>iletişim becerilerini</u> artırmak için planlanan etkinliklerdir.”		
	Müzik Etkinliği	” <u>dinleme becerilerini</u> kazanmasını, duygu ve düşüncelerini <u>sözel ve sözel olmayan yollarla ifade etmesini...</u> ”		
	Aylık Eğitim Planı	“Eğitim programlarında dil ve iletişimin desteklenebilmesi için <u>çocuk-çocuk ve yetişkin-çocuk iletişimini</u> teşvik eden bir yaklaşımın kullanılması önemlidir.”		
	Günlük Eğitim Akışı	“Kitap, birlikte <u>etkileşimli</u> bir şekilde okunur.” “Örnek Etkinlikler: <u>Sohbet Etme, etkileşimli</u> ve paylaşımlı kitap okuma “ “...başkalarını <u>dinleme...</u> gibi sorumluluklar kazandırır.” “... <u>iş birliği yapma</u> gibi sorumluluklar kazandırır.” “doğru ve akıcı <u>konuşma becerilerini</u> kazanacaktır.”	22	
		“çocukların evlerine yapılacak <u>ziyaretler, grup ve bireysel veli toplantıları</u> ve bunlarla ilgili takvim belirlenmeli...” “...okul aile <u>iş birliğinin</u> sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacaktır.” “...etkinliklere <u>uyum sağlamalarına</u> yardımcı olur.”(ilişkisel beceriler) “...çocukların birbirleriyle ve öğretmenleriyle yüz yüze <u>etkileşimi</u> sağlar.” “Çocukların o günkü duygu durumları ile ilgili <u>sohbet</u> edilebilir...” “ <u>Şarkı söyleme, öykü anlatma, parmak oyunları</u> gibi etkinlikler yapılabilir.”(konuşma ve dinleme becerileri) “...günün değerlendirilmesi amaçlı <u>sohbet</u> edilir.”		
	Sorumlu Karar Alma	Matematik Etkinliği	“ <u>problem çözebilmeli</u> , akıl yürütebilmeli” ” <u>Problem çözme</u> ve tahmin çalışmaları.”	
		Sanat Etkinliği	“Çocuğun yaratıcılığını ve hayal gücünü kullanarak <u>problem çözmesine</u> , eleştirel ve çözüm odaklı düşünmesine olanak tanıyan etkinliklerdir.”	6
Oyun Etkinliği		“çocukların <u>kendilerini ifade ederek iletişim becerilerini</u> geliştirmesine yardımcı olur.”		
Alan Gezileri		“Nerede, kiminle, ne ile ve nasıl oynayacaklarına çocuklar <u>karar verirler.</u> ” “Alan Gezileri... <u>problem çözme...</u> gereksinimlerini karşılama amacını taşımaktadır.”		
Toplam			57	

Tablo 10’da MEB 2013 OÖEP “Etkinlik Çeşitleri” bölümünde yer alan sosyal duygusal gelişim öğrenme becerileri(CASEL) ile ilişkili ifadeler incelenmiştir. Etkinlik çeşitlerinde yer alan CASEL ile ilişkili ifadeler alıntılanmış ve 5 sosyal duygusal beceri alanına göre incelenmiştir. Programın etkinlik çeşitleri bölümünde, en fazla ilişkisel beceriler alanında(f=22) sosyal duygusal becerilere yönelik ifade görülmüştür; ayrıca öz farkındalık alanında 14 kez, öz yönetim alanında 6 kez, sosyal farkındalık 5 kez ve sorumlu karar alma becerileri alanında 6 kez sosyal duygusal ifadeler yer almıştır.

4.4. Programın Değerlendirme Ögesinin Sosyal Duygusal Gelişim Açısından İncelenmesi

Bulguların bu son bölümünde, çalışma kapsamında, MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda “Okul Öncesi Eğitiminin Değerlendirilmesi” başlığı altında yer alan “Çocukların Değerlendirilmesi, Programın Değerlendirilmesi ve Öğretmenin Kendini Değerlendirmesi” alt başlıkları Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) açısından incelenmiştir.

Tablo 11: Programın “Değerlendirme” Bölümünde Yer Alan Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(Casel) İle İlgili İfadelerin Başlıklara Göre Dağılımı

SDÖB (CASEL)	Öğrenme Süreci	Açıklama	f
Öz Farkındalık	Programın Değerlendirilmesi	“...böylece hem <u>kendi duygularının</u> hem de başkalarının duygularının farkına varmaları sağlanır.”	7
	Öğretmenin Kendini Değerlendirmesi	“Biraz önce rolünü canlandırmak hoşunuza gitti mi? <u>Neler hissettiniz?</u> ”	
		“Akvaryumdaki balıkları izlemek sizi <u>heyecanlandırdı mı?</u> Neden?”	
		“Yaptığınız hareketlerden hangisinde <u>en çok zorlandınız?</u> ”	
		“Yemekten en çok <u>hoşlandığınız yiyecekler nelerdir?</u> ”	
		“Bugün sizi <u>üzzen/meraklandıran/mutlu eden/şaşırtan/kızdıran bir şey</u> oldu mu? Paylaşmak ister misiniz?”	
		“Öğretmenlerin kendi kendilerini değerlendirmeleri onların <u>güdülenmelerini...</u> ”	
Öz Yönetim	-	-	0
Sosyal Farkındalık	Programın Değerlendirilmesi	böylece hem kendi duygularının hem de <u>başkalarının duygularının</u> farkına varmaları sağlanır.	1

İlişkisel Beceriler	Programın Değerlendirilmesi	“...çocuklar etkinlikle ilgili <u>konuşabilir...</u> ” “Az önce dinlediğiniz öyküde kaybolan çocuk sizce <u>neler hissetmiş</u> olabilir?”(Empati)	2
Sorumlu Karar Alma	-	-	0
Toplam			10

Tablo 11’de MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programı’nda yer alan değerlendirme ögesinde Sosyal Duygusal Öğrenme Becerileri(CASEL) 5 temel beceri dağılımı sunulmuştur. Tablo incelendiğinde değerlendirme ögesi kapsamında sosyal duygusal gelişimi destekleyici ifadeler tespit edilmiştir. Programın değerlendirilmesi başlığı altında yer alan ve sosyal duygusal öğrenme becerileri(CASEL) içeren ifadeler incelendiğinde; öz farkındalık alanında 7 adet, ilişkisel beceriler alanında 2 adet, öz yönetim ve sosyal farkındalık alanında ise 1 er adet ifadenin yer aldığı tespit edilmiştir. Sorumlu Karar Alma alanında ise her hangi bir ifadeye rastlanmamıştır. Bu bağlamda, programın değerlendirme ögesi başlığı altında en çok öz farkındalık becerilerini destekleyici ifadelerin yer aldığı görülmüştür.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma ve Sonuçlar

Araştırmada; MEB 2013 OÖEP'nin hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme bölümleri CASEL (2007)'in tanımladığı beş temel beceri dikkate alınarak incelenmiştir.

Literatür incelendiğinde Okulöncesi Eğitim Programı Sosyal Duygusal Gelişim açısından incelenmesi ile ilgili az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Özdemir, Eruzun ve Kuru(2021) 1952'den 2021'e Türkiye'deki Okul Öncesi Eğitim Programlarında Sosyal-Duygusal Gelişimi incelemiştir. Okul öncesi eğitim programının SDÖB (CASEL) açısından analizinin yapıldığı bir çalışmaya ise rastlanmamıştır. Göksun ve Kurt (2017) araştırmalarında, CASEL Eğitim programının 5 yaş çocuklarının sosyal duygusal gelişimleri üzerine etkisini araştırmıştır. Ön test ve son test yaparak programın etkililiği ispatlanmıştır. Kısacası programı bu açıdan ele alan olmamıştır. Okul öncesinde Okulöncesi Eğitim Programı SDÖB (CASEL) becerileri ile ilgili bir çalışmaya rastlanmasa da, bu becerilerden problem çözme, yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi konularda pek çok araştırma bulunmaktadır. Araştırmamız okul öncesi eğitim programını sosyal duygusal gelişim açısından analizini yapmanın yanı sıra, 21.yy becerilerini de kapsayıcı şekilde SDÖB'ne programda ne düzeyde yer verildiği yönünde sonuçlar elde etmektedir. Geleceğin dünyasına uyum sağlayabilmek ve sosyal duygusal yönden sağlıklı bireyler olmak için kişilerin sosyal ve duygusal becerilerinin farkına varması ve kendini bu yönde geliştirmesi gerekmektedir. Bunun en önemli adımı çocukluk yıllarında atılmaktadır. Bu yüzden okul öncesi eğitim ve eğitim programı 21. yüzyıl becerilerinin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Alismail ve McGuire (2015)'in 21. yüzyıl becerilerinin eğitim programına alınmasının üzerine yaptıkları araştırmada çocuklar için hayati olan becerilerin kazandırılmasının, gelecekte başarılı olmaları için önemli olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Günümüzde öğrencilerin "21. yüzyıl sosyal duygusal öğrenme becerileri" geliştirmeleri beklenmektedir (National Research Council, 2012). Bu nedenle 21. yüzyıl sosyal duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik olarak eğitim

programlarının hazırlanması ve geliştirilmesi önemlidir. Temel becerilerin kazandırıldığı dönem olarak düşünülen erken çocukluk döneminde, becerilerin kazandırılması çok önemlidir.

Okul Öncesi Eğitim Programının özel amaçları doğrultusunda SDÖB açısından incelendiğinde sosyal farkındalık becerisinin ön plana çıktığı görülmektedir. SDÖB kapsamında ele alınan sosyal farkındalık becerisi; empatik bakış açısı geliştirebilme, etik ve sosyal normlara uygun davranabilmek için okul, aile ve toplumun kaynaklarını, desteklerini fark edebilme kapasitesi olarak tanımlamaktadır (CASEL, 2007). Bu bağlamda; sosyal farkındalık becerileri gelişmiş bireylerin, empati kurma, bakış açısı geliştirme, saygı duyma ve farklılıkları dikkate alma becerilerinin gelişmiş olması beklenmektedir. Özel amaçlar içinde ele alınan çıktıların, sosyal farkındalık becerilerini dikkate alması öğretim programını sosyal duygusal öğrenme becerileri açısından güçlü kılan bir özelliktir. Doğan, Totan ve Sapmaz (2009) sosyal farkındalık becerisi gelişmiş bireylerin; duruma uygun davranabilme, diğer bireyleri etkileyebilme, sözlerini dikkatle seçme ve konuşacağı uygun zamanı belirleme kapasitesine sahip olduğunu belirtmektedir. Yakar ise (2012) algı, tutum, dikkat, değer, ilgi, merak, öz farkındalık, ihtiyaç, motivasyon, etkileşim, süreç ve karakter öğelerinden oluşan farkındalığı kişinin hem kendisini hem de çevresinde yaşanan olayları anlama süreci olarak tanımlamıştır. Bu tanımlar göz önünde bulundurulduğunda, insanın dünyayı anlaması için önce kendini tanıması ve anlaması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, dersin özel amaçları öğrencilerin sosyal farkındalık becerilerini kazandırmaya ve geliştirmeye odaklanıyor olsa da bununla yanında öz farkındalık becerilerinin daha fazla desteklenmeye ihtiyacı olduğu anlaşılmaktadır. Bu sayede, programın ana odağı olan sosyal farkındalık becerilerinin amacına ulaşmada daha hızlı yol alınacağı düşünülmektedir.

Araştırmadan elde edilen bulgular, okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerilerinden sosyal duygusal öğrenme becerilerinin kazandırılmasını yönelik ve destekler nitelikte olduğunu göstermiştir. Söz konusu bulgular, okul öncesi eğitim programının öğrencileri beceriler bakımından 21. yy hazırladığını gösteren Koçin ve Tuğluk'un (2020) araştırma bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Bu durum, söz konusu becerilerden çoğunun aslında yeni ortaya çıkmış beceriler olmadığını, uzun yıllar boyunca çocuklara kazandırılması gereken beceriler olduğunu işaret etmektedir. Ayrıca 21. yüzyıl becerileri olarak ifade edilen becerilerin bireylere

kazandırılmasına yönelik anlayışın antik çağlara kadar dayandığı görülmektedir (Paul, Elder ve Bartell, 1997). OÖEP’nda sosyal duygusal öğrenme becerilerine yer verilmesi; bu becerilerin yeni olmasına değil 21. yy gereksinim duyduğu insanı yetiştirmek için söz konusu becerilere yeniden ihtiyaç duyulmasına bağlanabilir (Copeland, 2005; Johnson ve Reed, 2008). Ayrıca, mevcut program, halihazırda birçok beceriyi içermesi nedeniyle çok büyük ekleme ve düzenleme gerektirmemektedir.

Bu araştırmada elde edilen bulgular, diğer becerilere oranla okul öncesi eğitim programında ilişkisel beceriler ve sosyal farkındalık becerilerine daha çok yer verildiği göstermiştir. Araştırmanın bu bulgusu, programın okul öncesi eğitimin temel ilkeleri ve okul öncesi dönemin önemi bölümlerinde çocukların çevreleriyle etkili iletişim kurmalarının ve bağımsız bireyler olmalarının desteklenmesine yapılan vurgu ile açıklanabilir (MEB, 2013). Bu yönüyle program İnsanın doğasında var olan ilişki kurma ve sosyalleşme becerilerinin çocukluk döneminde gelişmesini desteklemektedir. Programda sosyal duygusal öğrenme becerilerine geniş yer verilmesi, çocukların sosyal duygusal yönlerinin geliştirmelerine programın verdiği önemi ortaya koymaktadır. Bu becerilere; programda sıklıkla yer verilmesi okul öncesi dönemde çocukların hem okul hem de günlük yaşamlarında kendilerine güvenen ve bağımsız davranabilen bireyler olarak yetişmelerinin gerekliliğini göstermektedir (MEB, 2013).

Diğer taraftan, araştırmadan elde edilen bulgular, sosyal duygusal öğrenme becerilerine en çok “Etkinlik Çeşitleri”nde ve “Sosyal Duygusal Gelişim Alanı Kazanım ve Göstergeleri”nde yer verildiği görülmüştür. Öğrencilerin 21. yy becerilerini etkili bir biçimde kazanabilmeleri için bu becerilerin açık bir biçimde ve doğrudan OÖEP’nda vurgulanması öğrencilerin gelişimi ve uygulamadaki birliğin sağlanması açısından olumludur. Saavedra ve Opfer (2012)’e göre, çocuklara 21. yüzyıl becerilerinin açıkça öğretilmemesi, bu becerileri geliştirmelerinin önünde bir engel teşkil etmektedir. 21. yüzyılda, okul öncesi dönemde sosyal duygusal beceriler yönünden desteklenmeyen çocukların, gerek günlük yaşamda gerekse iş yaşamında başarılı olması zorlaşacaktır (Rotherham ve Willingham, 2009).

Araştırmadan elde edilen ve ilgili literatür tartışmasından hareketle, 2013 yılından beri yürürlükte olan OÖEP’nın erken çocukluk döneminde 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasına yönelik önemli bir potansiyel taşıdığı söylenebilir. 21.

yüzyıl Becerilerinden sosyal duygusal öğrenme becerilerine MEB Okul Öncesi Programının genelinde yer verilmesi özellikle “Etkinlik Çeşitleri ve Sosyal Duygusal Gelişim Alanı Kazanım ve Göstergeleri”nde geniş yer verilmesi programın 21. yüzyıl sosyal duygusal öğrenme becerileri açısından zengin bir kaynak olduğuna işaret etmektedir. Diğer yandan, bazı alt bölümlerde sosyal duygusal öğrenme becerilerine daha az yer verilmesi ve iletişim becerileri ve sosyal farkındalık becerilerine daha fazla yer verilirken diğerlerine daha az yer verilmesi 21. yüzyıl becerilerinin programda dengeli dağılmadığını göstermektedir.

MEB 2013 Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan hedef, içerik, eğitim durumları ve değerlendirme bölümleri incelendiğinde, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ile ilişkili olan temel becerilerin daha çok öz yönetim, ilişkisel beceriler ve sosyal farkındalık becerileri ile ilgili olduğu görülmektedir. Bununla birlikte programda öz-farkındalık ve sorumlu karar alma becerilerine daha az sayıda yer verilmiştir. Programın özel amaçları göz önünde bulundurulduğunda OÖEP kapsamında belirlenen temel becerilerin programın özel amaçları ile uyumlu olduğu görülmektedir. Araştırmalar; dürüstlük, öz-kontrol ve sosyal davranış becerilerinin ahlaki ve sosyal duygusal gelişim açısından önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Bozgün& Baytemir, 2019; Ji vd., 2013; Park, 2004).

Okul öncesi eğitimin amaçları bölümünde yeterince sosyal duygusal gelişimi destekleyici ifade yer almamıştır. İletişim kurma, öz farkındalık, öz yönetim, sorumlu karar alma, sosyal farkındalık gibi kavramları içeren beceriler de yeterli düzeyde ve açıkça yer verilmemiştir. En fazla değinilen beceri ilişkisel beceriler olmakla birlikte en az değinilen beceri ise sorumlu karar alma becerisi olmuştur. Problem çözme, hedef belirleme, motivasyon gibi kavramlar yer almazken , işbirliği, özgüven, empati gibi becerilere sıklıkla yer verilmediği görülmektedir.

Bilişsel gelişim alanının kazanımı olan problem çözme, dil gelişim alanının kazanımı olan etkin dinleme ve konuşma, öz bakım becerilerinin kazanımı olan olumsuz etkilere karşı direnç ve öz disiplin, yardım isteme gibi kavramlar farklı gelişim alanlarında da karşımıza çıkmaktadır. Bu bilgiler ışığında sosyal duygusal öğrenme becerilerinin yalnız sosyal duygusal gelişim alanı ile bağlantılı olmadığını; diğer gelişim alanlarıyla da bağlantılı ve ilişkili olduğunu söyleyebiliriz. MEB 2013 OÖEP kazanım ve göstergelerinde sosyal duygusal öğrenme becerilerine ilişkin kavramlara yer verildiği söylenebilir. Çocukların sosyal duygusal gelişimleri ve

davranışlarının temelleri okulöncesi dönemde atıldığı göz önünde bulundurulduğunda, okul öncesi eğitim programının genelinde ve çocukların edinmesi gereken kazanımların içinde sosyal duygusal gelişimi destekleyici kazanımlara ve 21. yy sosyal duygusal öğrenme becerilerine daha çok yer verilmesi gerektiği düşünülebilir. Böylelikle okul öncesi dönemde duygu gelişimine ilişkin daha fazla etkinliğe yer verilebilir ve çocukların sağlıklı bir birey olmaları desteklenebilir.

Öğrenme-öğretme sürecinin planlanması noktasında ise “aylık eğitim planı” ve “günlük eğitim akışına” yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin programın ekler bölümünde yer verilen “etkinlik planı formatına” göre etkinliklerini yazmaları gerektiğinin ifade edildiği belirlenmiştir. Aylık eğitim planı, kavramlara ve dil gelişimi kazanım ve göstergelerine aylık eğitim planlarında yer verme durumu çizelgelerini içermektedir. Bu çizelgelerin kullanımıyla çeşitli kavramların ve tüm sosyal duygusal gelişim kazanım ve göstergelerinin planlamalarda etkili ve dengeli biçimde yer almasının desteklendiği ifade edilebilir. Ayrıca çocukların evlerine yapılacak ziyaretler, grup ve bireysel veli toplantıları ile sosyal duygusal becerilere destek verildiği görülmektedir. Günlük Eğitim akışı, gün içinde yapılacak çalışmalara çerçeve olarak yer verilen plandır. Günlük eğitim akışına dair açıklamalar incelendiğinde, güne başlama zamanı ve günü değerlendirme zamanı bölümlerinde çocukların aktif konuşma ve dinleme becerilerini kullanacakları çalışmalara yer verilmiştir. Ayrıca Günlük eğitim akışları çizelgeleri incelendiğinde, çeşitli kavramların ve tüm sosyal duygusal gelişim kazanım ve göstergelerinin planlamalarda etkili ve dengeli biçimde yer almasının desteklendiği ifade edilebilir.

Öğretmenin kendini değerlendirmesi ise, öğretmenin çocuklara ve programa ilişkin değerlendirmeleri sonucu bu bilgilerden hareketle kendi ilgi, yetenek, ve kişilik özelliklerini gözden geçirdiği, böylelikle kendisini değerlendirdiği bölümdür. Çocuk açısından, program açısından ve öğretmen açısından ele alınan bu değerlendirme sürecinin, programın geliştirmeyi hedeflediği gelişim alanları ve öz bakım becerileri için ortak planlandığı tespit edilmiştir. Programın değerlendirilmesi bölümünde doğrudan sosyal duygusal gelişimin değerlendirilmesi bulunmasa bile, gelişim gözlem formu, Gelişim raporu gibi bölümlerde sosyal duygusal gelişim alanı bölümleri ayrılarak sosyal gelişim desteklenmiştir. Ayrıca, etkinlik sonlarında

yapılan günü değerlendirme süreçlerine, duyu gelişimini destekleyici örnek sorular verilerek, çocuklar konuşmaya sevk edilmiştir.

5.2. Öneriler

Bir başka çalışmada, okul öncesi eğitim düzeyi dışındaki düzeylerin eğitim programlarında SDÖB (CASEL) kavramları açısından incelenebilir. Programda yer alan sosyal duygusal gelişim alanı unsurlarının artırılması için çalışmalarda bulunulabilir. Öğretmen eğitimi lisans programlarında SDÖB ne yönelik ilgili derslerin sayısı artırılarak içerikleri zenginleştirilebilir. Okul öncesi eğitim programlarında kullanılan etkinlik türlerinin içine ayrı bir etkinlik türü olarak sosyal-duygusal becerileri destekleme etkinlikleri eklenebilir. Sosyal duygusal becerilerin önemi topluma anlatılabilir ve buna yönelik kamuoyu oluşturma çalışmaları yapılabilir. Dünyanın da örnek aldığı ve programlarında yer verdiği 21 yy sosyal duygusal becerilerin, programda eksiksiz bir şekilde yer almasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Bu çalışma 2013 Okulöncesi Eğitim Programı bağlamında ele alınmıştır. Önceki yıllarda programda yer alma düzeyi verilerek karşılaştırmalı bir çalışma yürütülebilir. Türkiye dışındaki okul öncesi eğitim programlarında 21 yy. becerisi olan SDÖB (CASEL) ne yönelik bir çalışma yürütülmesi daha sağlıklı sonuçlar verecektir.

KAYNAKÇA

- Acun Kapkiran, N.; Bora İvrendi, A. ve Adak, A. (2006). Okul öncesi çocuklarında sosyal beceri: durum saptaması. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 19-27.
- Akkaya, D. (2006). Okulöncesi Eğitimde Programının Uygulanmasında Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Kayseri ili Örneği), Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Alismail, H. A., & McGuire, P. (2015). 21st century standards and curriculum: Current research and practice. *Journal of Education and Practice*, 6(6), 150-154.
- Aral, N., Bulut, Ş., Baran, G. ve Çimen, S. (2001). *Çocuk Gelişimi 2*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., Kandır, A., & Can Yaşar, M. (2002). *Okul öncesi eğitim*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Arıcı, M. (2016). Çocuk eğitimi ve toplumsal gelişme. *Eğitim ve Bilim*, 41(185), 1-11.
- Arikan, S. (2012). Okul öncesi eğitim programlarındaki sosyal-duygusal gelişim alanının önemi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 8(1), 62-77.
- Arslan, N. (2017). Okul öncesi eğitim programlarına ilişkin bir tarihçe ve değerlendirme. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 74-86.
- Avcioğlu, H. (2007). *Etkinliklerle sosyal beceri öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık
- Başaran, S. T. ve Ulubey, Ö. (2018). 2013 Okul Öncesi Eğitim Programının Değerlendirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 51(2), 1-38.
- Başaran, İ. E. (2013). Okul öncesi eğitimde program ve değerlendirme. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 6(4), 485-501.
- Bertrand J. (2012). *Preschool Programs: Effective Curriculum. Comments On Kagan And Kauerz And On Schweinhart*. In: Tremblay Re, Barr Rg, Peters Rdev, Eds. *Encyclopedia On Early Childhood Development*. Montreal, Quebec: Centre of Excellence for Early Childhood Development, 1-7.
- Bozgün, K & Baytemir, K. (2019). Sosyal-duygusal ve ahlaki gelişim ölçeğinin (sdago) türkçeye uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Turkish Studies*, 14 (1), 139–156.
- Bracken, B. A., & Shaughnessy, M. F. (2003). Dynamic assessment: Bringing assessment and teaching together. In H. Swanson, K. Harris, & S. Graham (Eds.), *Handbook of Learning Disabilities* (pp. 249-263). Guilford Press.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The ecology of human development: Experiments by nature and design*. Harvard University Press.
- Bruner, J. (1996). *The culture of education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bryman, A. (2016). *Social research methods*. Oxford: Oxford University Press.
- Büyükkaragöz, S. (1993). Ana babalarla, öğretmenlerin "okul öncesi eğitim programı" hakkındaki görüşleri. *YA-PA Okul Öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri* (s.66-76). Ankara: YA-PA.
- Caldarella, P. ve Merrell, K.W. (1997). Common dimensions of social skills of children and adolescents: A taxonomy of positive behaviors. *School Psychology Review*, 26, 264-278.

Collaborative for Academic, Social, Emotional Learning (CASEL). (2003). Safe and sound: an educational leader's guide to evidence-based social and emotional learning (SEL) programs. Chicago, IL: Author.

Collaborative for Academic, Social, Emotional Learning (CASEL). (2005). Safe and sound: an educational leader's guide to evidence-based social and emotional learning (SEL) programs. Chicago, IL: Author.

Collaborative for Academic, Social, Emotional Learning (CASEL). (2007). Background on social and emotional learning (SEL) <http://casel.org/wp149content/uploads/2011/04/SELCASELbackground.pdf> adresinden 17 Mayıs 2011 tarihinde edinilmiştir.

Çalışandemir, F. (2014). Oyunun Önemi. Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış. Ankara: Pegem Akademi, 17-30

Dağlı, A. (2007). Okul Öncesi Eğitimi Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Türkçe Ve Matematik Derslerindeki Akademik Başarılarının Karşılaştırılması. 74 Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Eğitimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Bilim Dalı, Konya.

Demirel, Ö. (2015). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Pegem Akademi

Deniz, M. E. (2009). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişim. İlköğretim Online, 8(3), 791-797.

Doğan, T., Totan, T., & Sapmaz, F. (2009). Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı ve Sosyal Zekâ. Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (17), 235-247.

Düşek, G. ve Dönmez, B. (2012). Türkiye'de Yayımlanan Okul Öncesi Eğitim Programları. Mesleki Bilimler Dergisi, 1(1), 68-75.

Elias, M.J. ve Weissberg, R.P. (2000). Primary prevention: educational approaches to enhance social and emotional learning. Journal of School Health, 70(5), 186- 190

Elias, M. J., Zins, J. E., Weissberg, R. P., Frey, K. S., Greenberg, M. T., Haynes, N. M., & diğ. (1997). Promoting social and emotional learning: Guidelines for educators. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Erbay, E. (2008). Okul Öncesi Eğitim Alan Ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilere Sahip Olma Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Bilim Dalı, Pamukkale.

Ercan, İ. (2015). Okul Öncesi Eğitimin Çocukların Gelişimine Etkisi: Türkiye ve Dünya Uygulamaları. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14(52), 1-13.

Erkan, S. ve Kırca, A. (2010). Okul Öncesi Eğitimin İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okula Hazır Bulunuşluklarına Etkisinin İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 38(38), 94-106.

Erşan, Ş. (2019). Ebeveynlerin Okul Öncesi Eğitim Kurumundan Ve Öğretmenden Beklentilerinin İncelenmesi. Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 3(2), 161-178.

Gelişli, Y. ve Yazıcı, E. (2012). Türkiye'de Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programlarının Tarihsel Süreç İçerisinde Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi, 29, 85-93.

Gottman, J. M., & DeClaire, J. (1998). The heart of parenting: Raising an emotionally intelligent child. Simon and Schuster.

Göksün, O. D., & Kurt, A. A. (2017). The relationship between pre-service teachers' use of 21st century learner skills and 21st century teacher skills.

Gözütok, D. (2015). Okul öncesi dönemde sosyal-duygusal gelişimin önemi ve eğitim programlarına yansımaları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1591-1604.

Greenberg, M. T., Weissberg, R. P., O'Brien, M. U., Zins, J. E., Fredericks, L., & Resnik, H. (2003). Enhancing school-based prevention and youth development through coordinated social, emotional, and academic learning. *American Psychologist*, 58(6-7), 466.

Güldalı, Ş. ve Demirbaş, İ. (2017). Okul Öncesi Eğitim Programı İle İlkokul Hayat Bilgisi Öğretim Programının Sarmallığının İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1084-1105.

Gürkan, T. (2010). Okul Öncesi Eğitim Programı. Okul Öncesinde Özel Öğretim Yöntemleri (Ed.Rengin Zembat). Ankara: Anı Yayıncılık.

Gürkan, T. ve Koran, N. (2015). 36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programının Çocuğun Katılım Hakkına Yer Verme Durumu Açısından İncelenmesi. *Journal of Teacher Education and Educators*, 3(2), 203-226.

Ji, P., DuBois, D. L., & Flay, B. R. (2013). Social-emotional and character development scale. *Journal of Research in Character Education*, 9(2), 121-147.

Johnson, D.W. ve Johnson, R.D. (2004). The three Cs of promoting social emotional learning , In J.E. Zins, R.P. Weissberg, M.C. Wang ve H.J. Walberg, *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?*, 23-39. New York, NY: Teachers College Press.

Koç, Ö. (2013). Okul Öncesi Eğitim Programında Sosyal Duygusal Becerilerin Geliştirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 32-38.

Koçin, B. ve Tuğluk, M. N. (2020). 2013 Okul öncesi eğitim programının 21. yüzyıl becerileri açısından incelenmesi. *Ulakbilge*, 49, 621-649.

Kress, J. S. ve Elias, M. J. (2006). Implementing school-based social and emotional learning programs: Navigating developmental crossroads. In I. Sigel ve A. Renninger (Eds.), *Handbook of child psychology*. New York: Wiley.

Lopes, P.N. ve Salovey, P. (2004). Toward a broader education: Social, emotional and practical skills. In J.E. Zins, R.P.; Weissberg, M.C. Wang ve H.J. Walberg, *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?*, 2-22. New York, NY: Teachers College Press.

McCombs, B. (2004). The learner-centered psychological principles: A framework for balancing academic achievement and social-emotional learning outcomes. In J.E. Zins, R.P. Weissberg, M.C. Wang, and H.J. Walberg, *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?*, 23- 39. New York, NY: Teachers College Press.

Milli Eğitim Bakanlığı (1989). *Tebliğler Dergisi*, (53), 2293. <http://tebligler.meb.gov.tr> adresinden erişilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı. (1994). *Okulöncesi Eğitim Programı*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

Morrison, G. (2012). *Early Childhood Education Today*. Boston: Pearson.

National Research Council. (2012). *A framework for K-12 science education: Practices, crosscutting concepts, and core ideas*. National Academies Press.

Norris, J.A. (2003). Looking at classroom management through a social and emotional learning lens. *Theory Into Practice*, 42(4), 313-318.

Oktay, A. (1999). *Yaşamın Sihirli Yılları: Okul Öncesi Dönem*. İstanbul: Epsilon Yayınları.

Özdemir, D., Eruzun, H. M., ve N., Kuru (2021). Kuru 1952'den 2021'e Türkiye'deki Okul Öncesi Eğitim Programlarında Sosyal-Duygusal Gelişim. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 314-335.

Özkan, U. (2021). Eğitim bilimleri araştırmaları için doküman inceleme yöntemi. Ankara: Pegem Akademi.

Özsırkıntı, D., Akay, C. ve Yılmaz Bolat, E. (2014). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim Programı Hakkındaki Görüşleri (Adana İli Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 15(1), 313-331.

Park, N. (2004). Character strengths and positive youth development. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591(1), 40-54.

Paul, R. W., Elder, L., & Bartell, T. (1997). California teacher preparation for instruction in critical thinking: Research findings and policy recommendations.

Patrikakou, E. (2005). School family partnership: Enhancing the academic, social emotional learning of children., In E.N. Patrikakou, R.P. Weissberg, S. Redding ve H.J. Walberg (Eds.) *School-family partnership for children success*, Teacher College.

Payton, J., Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2008). The positive impact of social and emotional learning for kindergarten to eighth-grade students: Findings from three scientific reviews. Chicago, IL: Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning.

Rotherham, A. J., & Willingham, D. (2009). 21st century. *Educational leadership*, 67(1), 16-21.

Saarni, C. (2001). Cognition, context and goals: Significant components in social emotional effectiveness. *Social Development*, 10(1), 125-127.

Saavedra, A. R., & Opfer, V. D. (2012). Learning 21st-century skills requires 21st-century teaching. *Phi Delta Kappan*, 94(2), 8-13.

Sapsağlam, Ö. (2013). Değerlendirme Boyutuyla Okul Öncesi Eğitim Programları(1952- 2013). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, Sayı 1, 63-73.

Sapsağlam, A. (2018). Okul öncesi eğitim programlarının değerlendirilmesi: Bir eylem araştırması. *Electronic Journal of Social Sciences*, 17(63), 277-292.

Sapsağlam, A. (2019). Erken çocuklukta sosyal duygusal gelişim ve okul öncesi eğitimin önemi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(68), 506-516.

Sönmez, V. (2015). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık

Taner, M. ve Başal, H.A (2005). Farklı Sosyoekonomik Düzeylerde Okulöncesi Eğitimi Alan ve Almayan İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Dil Gelişimlerinin Cinsiyete Göre Karşılaştırılması. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 395-420.

Tantekin Erden, F. ve Altun, D. (2014). Sınıf Öğretmenlerinin Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretime Geçiş Süreci Hakkındaki Görüşlerinin İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 13(2), 481- 502.

Temel, F., Kandır, A., Erdemir, N. ve Koçer Çiftçibaşı, H. (2005). *Okul öncesi eğitimde proje yaklaşımı ve program örnekleri*. İstanbul: Morpa Kültür.

Tuğrul, B. (2006). Okul Öncesi Dönemde Düşünme Becerilerinin Gelişmesinde Yaratıcı Bir Süreç Olarak Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(2), 1343-1381.

Uysal, A. ve Balkan, İ.K. (2015). Sosyal Beceri Eğitimi Alan ve Almayan Okul Öncesi Çocukların, Sosyal Beceri ve Benlik Kavramı Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması. *Psikolojik Çalışmaları*, 35(1), 27-56.

Veldhuis, L., Koning, M., & Seidell, J. (2012). Öncesi ve sonrasında: çocukların sağlık davranışları üzerinde aile ve arkadaşların etkisi. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 40(2), 42-48.

Yakar, M. (2012). Türkiye’de iç göçlerin ilçelere göre mekânsal analizi: 1995-2000 dönemi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 741-768.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin.

Yılmaz, K. (2012). Okul öncesi eğitimde duygusal zeka. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 459-468.

Yiğit, C., Özyurt, M., ve Adıyaman, H. (2019). Okul Öncesi Öğrencilerinin Programın Kazanımlarına Ulaşma Durumlarının Değerlendirilmesine İlişkin Bir Model Önerisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 15(3), 237-252.

Zembat, R., Yavuz, E. A., Tunçeli, H. İ. ve Yorulmaz, A. (2018). The Curriculum of Preschool and Primary School: Examination of Teacher Candidates’ Views. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 7(3), 902-934.

Zins, J; Bloodworth, M.R; Weissberg, R.P. ve Walberg, H.C. (2004). The scientific base linking social and emotional learning to school success. In J.E. Zins, R.P.; 159 Weissberg, M.C. Wang ve H.J. Walberg, *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?*, 2-22. New York, NY: Teachers College Press.

Zins,J.E.; Weissberg, R.; Wang, M.C. ve Walberg, H.J. (2004). *Building academic success on social and emotional learning what does the research say?* New York: Teachers College Press.